Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы
шәһәр тибындагы Аксубай поселок Советы
КАРАР

№ 82 **19 декабрь 2018 ел**

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставы турында

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Россия Федерациясе Федераль законы, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы, «җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында «2007 елның 15 июнендәге 100-ФЗ номерлы Россия Федерациясе Федераль законы нигезендә» Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында "28.07.2004 №45-ТРЗ Татарстан Республикасы Законы белән, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының "Аксубай шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге Уставы, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының Аксубай шәһәр тибындагы поселогы Советы Карар кабул итте:

1.Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставын 1 нче кушымта нигезендә расларга.
2. 6 нчы маддәнең 19 нчы пункты 2019 елның 01 гыйнварыннан үз көченә керә.
3. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Аксубай шәһәр тибындагы поселогы Советы карарлары үз көчләрен югалткан дип танылсын:
- №6 от 11.05.2011 ел « Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының Аксубай шәһәр тибындагы поселогы «муниципаль берәмлеге Уставы турында
- №28 от 17.12.2012 ел "Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында»
- №18 от 23.12.2014 "Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында"
- №35 от 22.03.2017 ел "Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында"
- №71 от 10.10.2018 ел «Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының Аксубай шәһәр тибындагы поселогы «муниципаль берәмлеге уставы турында.
4. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставын федераль закон нигезендә билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен Юстиция органына җибәрергә.
5. Әлеге карарны Аксубай муниципаль районының рәсми сайтында бастырып чыгарырга http://aksubayevo.tatarstan.ru, мәгълүмат стендларында. Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат порталында бастырып чыгарырга http://pravo.tatarstan.ru/
6. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземдә калдырам

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районы
Аксубай бистәсе башлыгы
Аксубай шәһәр тибындагы поселок
советы рәисе: К.К.Гилманов

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районы
Аксубай бистәсе Советының
2018 елның 19 декабрендәге 82 нче санлы
карары белән кабул ителде
Аксубай бистәсе Советы рәисе
К. К. Гилманов

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АКСУБАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ АКСУБАЙ ШӘҺӘР ТИБЫНДАГЫ БИСТӘСЕ МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕ УСТАВЫ

Аксубай шәһәр тибындагы поселогы
2018ел

Глава I. Гомуми нигезләмәләр

1 нче маддә. Шәһәр торак пункты һәм аның статусы

1. «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлегенә «Аксубай муниципаль районы»муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында «Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында «2008 елның 19 ноябрендәге 106-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән шәһәр биләмәсе статусы бирелгән.

2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме «муниципаль берәмлек «Аксубай муниципаль районының Аксубай шәһәр тибындагы поселогы (алга таба текст буенча торак пункт).

3. «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Аксубай муниципаль районы составына керә.

2 нче маддә. Торак пунктның территориаль төзелеше

1. Торак пункт территориясе составына шәһәр тибындагы Аксубай поселогы керә.

2. Торак пункт чикләре «Аксубай муниципаль районы «муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында «Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2008 елның 19 ноябрендәге 106-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

3. Торак пункт чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

3 нче маддә. Торак пунктның рәсми символлары

1. Торак пунктның тарихи, мәдәни, милли һәм башка җирле традицияләрне һәм үзенчәлекләрне чагылдырган үз гербы бар.

2. Рәсми символларның тасвирламасы, аларны куллану тәртибе Аксубай шәһәр тибындагы поселогы муниципаль берәмлеге Советы тарафыннан расланган Торак пункт гербы турында Нигезләмә белән билгеләнә.

4 нче маддә. Халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы

1. Җирлектә үзидарә Россия Федерациясе гражданнары тарафыннан җирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка формаларында катнашу, шулай ук әлеге Уставта каралган сайлап куелган һәм башка җирле үзидарә органнары аша башкарыла.

2. Гражданнар, җенесенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, милек һәм вазифа хәленә, дингә мөнәсәбәтенә, ышануларына, иҗтимагый берләшмәләргә каравына карамастан, җирле үзидарәне турыдан-туры һәм үз вәкилләре аша гамәлгә ашыруга тигез хокукларга ия.

Торак пункт территориясендә даими яки күбесенчә яшәүче чит ил гражданнары җирле үзидарә гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенең халыкара килешүләренә һәм федераль законнарга ярашлы хокукларга ия.

3. Гражданнар районның җирле үзидарә органнарына һәм җирле үзидарә вазифаи затларына турыдан-туры мөрәҗәгать итәргә, җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокуклы.

4.Гражданнар җирле үзидарә органнарына сайларга һәм сайланырга хокуклы.

5. Россия Федерациясенең дәүләт телен белгән гражданнар муниципаль хезмәтне үтү өчен тигез шартларга һәм аның үтү өчен тигез шартларга ия, аның җенесенә, расасына, милләтенә, чыгышына, мөлкәти һәм вазыйфаи хәленә, яшәү урынына, дингә, ышануларга, иҗтимагый берләшмәләргә каравына, шулай ук муниципаль хезмәткәрнең һөнәри һәм эшлекле сыйфатларына бәйле булмаган башка шартларга карамастан.

6. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагылышлы документлар һәм материаллар белән танышу мөмкинлеген, шулай ук, әгәр законда башкасы каралмаган булса, җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында гражданнарның башка тулы һәм ышанычлы мәгълүмат алу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

7. Районның җирле үзидарә органнары массакүләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән даими рәвештә гражданнарга торак пунктны һәм аның аерым территорияләрен үстерүнең иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хуҗалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр челтәрен үстерү, социаль ташламалар, җәмәгать тәртибен саклау торышы һәм табигый һәм техноген гадәттән тыш хәлләр турында хәбәр итәләр 09.02.2009 елгы Федераль закон нигезендә No 8-ФЗ Дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүматка керүне тәэмин итү турында.

8. Гражданнар, оешмалар, әгәр аларның хокуклары һәм ирекләре бозылган дип санасалар, җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затларының карарларын, гамәлләрен (гамәлсезлеген) судта бәхәсләшергә хокуклы.

5 нче маддә. Җирле үзидарә органнары структурасы

1. Җирле үзидарә органнары структурасына җирлек Советы, җирлек башлыгы, җирлекнең башкарма комитеты, җирлекнең Ревизия комиссиясе керә

2. Җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

6 нчы маддә. Шәһәр җирлегенең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Шәһәр җирлегенең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә::

1) җирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, җирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен контрольдә тоту, җирлек бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм бетерү;

3) җирлекнең муниципаль милкендә булган милеккә ия булу, файдалану һәм аның белән идарә итү;

4) торак пункт чикләрендә Халыкны электр, җылылык, газ-һәм су белән тәэмин итү, су чыгару, халыкны ягулык белән тәэмин итүне Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыру;

4.1)бердәм җылылык белән тәэмин итүче оешманың җылылык белән тәэмин итү системасын үстерү, ышанычлылыгын һәм энергетик нәтиҗәлелеген арттыру өчен кирәкле җылылык белән тәэмин итү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм (яки) модернизацияләү буенча чараларны башкаруына муниципаль контрольне бәя зоналарында тормышка ашыру "җылылык белән тәэмин итү турында"гы закон;

5) торак пунктлар чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеге һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү, шул исәптән парковкалар (парковка урыннары) булдыру һәм аларның эшләвен тәэмин итү, торак пунктлар чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларының саклануын муниципаль контрольдә тотуны гамәлгә ашыру, юл хәрәкәтен оештыру, шулай ук автомобиль юлларын куллану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру Россия Федерациясе законнары белән;

6) торак пунктта яшәүче һәм торак урыннарына мохтаҗ аз керемле гражданнарны торак урыннары белән тәэмин итү, муниципаль торак фондын төзүне һәм тотуны оештыру, торак төзелеше өчен шартлар тудыру, муниципаль торак контролен гамәлгә ашыру, шулай ук торак законнары нигезендә җирле үзидарә органнарының башка вәкаләтләрен гамәлгә ашыру;

7) халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм торак пункт чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

8) терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук торак пункт чикләрендә терроризм һәм экстремизм күренешләренең нәтиҗәләрен минимальләштерүдә һәм (яки) бетерүдә катнашу;

8.1) торак пункт территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклауга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

9) торак пункт чикләрендә гадәттән тыш хәлләр нәтиҗәләрен кисәтүдә һәм бетерүдә катнашу;

10) торак пунктлар чикләрендә янгын куркынычсызлыгының беренчел чараларын тәэмин итү;

11) авыл халкын элемтә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

12) халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, торак пункт китапханәләренең китапханә фондларын тулыландыру һәм саклауны тәэмин итү;

13) ял оештыру һәм авыл халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

14) торак пункт милкендәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен) саклау, куллану һәм популярлаштыру, торак пункт территориясендә урнашкан җирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен) саклау;

15) җирле традицион халык сәнгать иҗатын үстерү өчен шартлар тудыру, торак пунктта халык сәнгать кәсепләрен саклауда, торгызуда һәм үстерүдә катнашу;

16) җирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, җирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;

17) торак пунктта яшәүчеләрнең күпләп ял итү өчен шартлар тудыру һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру, шул исәптән гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буйларына ирекле керүен тәэмин итү;

18) торак пунктның архив фондларын формалаштыру;

19) каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортлау буенча эшчәнлекне оештыруда катнашу;

20) торак пункт территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, аларның үтәлешен контрольдә тоту, күрсәтелгән Кагыйдәләргә ярашлы рәвештә торак пункт территориясен төзекләндерүне оештыру, шулай ук торак пунктлар чикләрендә урнашкан шәһәр урманнарын, аеруча саклана торган табигый территорияләр урманнарын куллануны, саклауны, саклауны, яңадан торгызуны оештыру;

21) җирлекнең генераль планнарын, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен раслау, җирлекнең генераль планнары нигезендә әзерләнгән территорияне планлаштыру буенча документацияне раслау, төзелешкә рөхсәтләр бирү (Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очраклардан тыш), җирлек территориясендә урнашкан капиталь төзелеш объектларын төзегәндә, реконструкцияләгәндә объектларны файдалануга тапшыруга рөхсәт бирү, җирле торак пунктларны шәһәр төзелеше проектлаштыру нормативлары, җирләрне резервлау һәм җир участокларын муниципаль ихтыяҗлар өчен җирлек чикләрендә тартып алу, җирлек чикләрендә муниципаль җир контролен гамәлгә ашыру, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда биналарны, корылмаларны карау һәм мондый тикшерүләр барышында ачыкланган бозуларны бетерү турында тәкъдимнәр бирү, планлаштырыла торган төзелеш турында яки шәхси торак төзелеше объектын яки бакча йортын реконструкцияләү (алга таба - планлаштырыла торган төзелеш турында хәбәрнамә) индивидуаль торак төзелеше объекты яки бакча йорты параметрларының билгеләнгән параметрларына һәм индивидуаль торак төзелеше объектын яки бакча йортын җир участогында урнаштыруның рөхсәт ителүенә, планлаштырыла торган төзелеш турында белдерүдә күрсәтелгән индивидуаль торак төзелеше объекты яки бакча йорты параметрларының билгеләнгән параметрларга һәм (яки) шәхси торак төзелеше объектын яки бакча йортын җир участогында урнаштыруның рөхсәт ителмәве, төзелгән яки реконструкцияләнгән шәхси торак төзелеше объектларының яисә бакча йортының шәхси торак төзелеше объектларын яисә бакча йортларын төзегәндә яисә реконструкцияләгәндә шәһәр төзелеше эшчәнлеге турындагы закон таләпләренә туры килмәве яки туры килмәве турында хәбәрнамәләр, торак пункт территорияләрендә

урнашкан җир кишәрлекләрендәге бакча йортларын төзегәндә яки реконструкцияләгәндә Россия Федерациясе гражданлык законнары нигезендә үз белдеге белән төзелешне сүтү турында Карар кабул итү, үз белдеге белән төзелешне сүтү яки аны рөхсәт ителгән төзелешнең чик параметрларына, капиталь төзелеш объектларын реконструкцияләүгә, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренә, территорияне планлаштыру буенча документациягә яки федераль законнарда билгеләнгән капиталь төзелеш объектлары параметрларына мәҗбүри таләпләргә туры китерү турында карарлар (алга таба шулай ук - билгеләнгән таләпләргә туры китерү), максатчан билгеләнеш буенча кулланылмый торган яки Россия Федерациясе законнарын бозып кулланыла торган җир кишәрлеген тартып алу турында карарны, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда үз белдеге белән төзелешне сүтүне яки аны билгеләнгән таләпләргә туры китерүне гамәлгә ашыру;

22) адреслашу объектларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юкка чыгару, урам-юл челтәре элементларына исемнәр бирү (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк яки муниципаль-ара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның җирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), торак пункт чикләрендәге планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, юкка чыгару, мәгълүматны Дәүләт адреслы реестрлар;

23) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм җирләү урыннарын тоту;

24) территориаль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм торак пункт территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау буенча чаралар оештыру һәм гамәлгә ашыру;

25) торак пункт территориясендә авария-коткару хезмәтләрен һәм (яки) авария-коткару формированиеләрен булдыру, тоту һәм эшчәнлеген оештыру;

26) су объектларында кешеләрнең иминлеген тәэмин итү, аларның тормышларын һәм сәламәтлекләрен саклау буенча чараларны гамәлгә ашыру;

27) җирлек территориясендә җирле әһәмияттәге дәвалау-сәламәтләндерү урыннарын һәм курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәэмин итү, шулай ук җирле әһәмияттәге аеруча саклана торган табигый территорияләрне куллану һәм саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

28) авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

29) торак пунктта балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча чаралар оештыру һәм гамәлгә ашыру;

30) Россия Федерациясе Су законнары белән билгеләнгән чикләрдә су объектлары хуҗасының вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, халыкны аларны куллануны чикләү турында мәгълүмат бирү;

31) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

32) җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыру;;

32.1 җирлекнең хезмәт күрсәтелә торган административ участогында эшләү өчен участок полициясе вәкаләтлесе вазыйфасын биләүче хезмәткәргә бина бирү;

32.2 2017 елның 1 гыйнварына кадәр участок полиция вәкаләтлесе вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәрнең күрсәтелгән вазыйфа буенча вазыйфаларын башкару чорына торак бина бирү;

33) җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыру;

34) «коммерцияле булмаган оешмалар турында»12.01.1996 елгы 7-ФЗ номерлы Федераль законның 311 һәм 313 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә социаль юнәлешле коммерцияле булмаган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

35) җирлек ихтыяҗлары өчен ясалма җир участоклары булдыру өчен кирәкле эшләрнең үтәлешен тәэмин итү, федераль закон нигезендә ясалма җир участогы булдыру турында килешү төзү хокукына ачык аукцион үткәрү;

36) торак пункт чикләрендә коррупциягә каршы тору чараларын гамәлгә ашыру;

37) 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Комплекслы кадастр эшләрен башкаруда катнашу.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары Аксубай муниципаль районының җирле үзидарә органнары белән Россия Федерациясе Бюджет кодексына ярашлы рәвештә әлеге җирлекләрнең бюджетларыннан муниципаль район бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар хисабына үз вәкаләтләренең бер өлешен аларга тапшыру турында килешү төзергә хокуклы.

7 нче маддә. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә карамаган мәсьәләләрне хәл итүгә шәһәр җирлеге җирле үзидарә органнарының хокуклары

1. Шәһәр җирлеге җирле үзидарә органнары:

1) торак пункт музейларын булдыру;

2) торак пунктта нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр башкару;

3) опека һәм попечительлек буенча эшчәнлекне гамәлгә ашыруда катнашу;

4) торак пункт территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм торак пункт территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм күрсәтү;

6) җирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацияләү буенча чараларны оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашу;

7) муниципаль янгын күзәтчелеген булдыру;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

9) кеше хокукларын тәэмин итүне җәмәгать контролендә тотучы җәмәгать күзәтү комиссияләренә һәм мәҗбүри тоту урыннарында булган кешеләргә ярдәм күрсәтү;

10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидларның иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

11) торак пункт территориясендә яшәүче караучысыз хайваннарны тоту һәм тоту буенча чараларны гамәлгә ашыру;

12) гражданнарга торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарын арендалау шартнамәләре буенча муниципаль торак фондының торак урыннарын бирү;

13) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру;

14) инвалидларның, сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән кешеләрнең, адаптив физик культура һәм адаптив спортның Физик культурасын һәм спортны үстерүгә ярдәм күрсәтү;

15) Россия Федерациясенең 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы "кулланучылар хокукларын яклау турында"гы Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау буенча чараларны гамәлгә ашыру.

2. Шәһәр җирлегенең җирле үзидарә органнары 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясындагы 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләрне хәл итәргә, федераль законнарда каралган башка дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга (аларга 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә тапшырылмаган), шулай ук башка муниципаль берәмлекләрнең, органнарның җирле үзидарә органнары компетенциясенә кермәгән башка мәсьәләләрне хәл итәргә хокуклы дәүләт хакимияте һәм аларның компетенциясеннән федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъектлары законнары белән чыгарылмаган, җирле бюджетлар керемнәре хисабына, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан һәм өстәмә нормативлар буенча салым керемнәре керемнәреннән тыш.

8 нче маддә. Җирлекнең муниципаль-ара хезмәттәшлектә катнашуы

Җирлекнең муниципаль-ара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм җирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

9 нчы маддә. Җирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

Җирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре:

1) җирле үзидарә органнарының торак пунктны социаль-икътисади үстерүгә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда катнашуы;

2) җирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында килешүләр (килешүләр) төзү;

3) даими яки вакытлыча координацион, консультатив, киңәшмә һәм башка эш органнары булдыру;

4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында җирлек Советының закон чыгару инициативасы;

5) законнарда билгеләнгән башка үзара эш итү формалары.

10 нчы маддә. Муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу

Җирлектә муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне, муниципаль хезмәткәрнең статусын билгеләүне, муниципаль хезмәт үтү шартларын һәм тәртибен кертеп, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 02 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, «Муниципаль хезмәт турында» 2013 елның 25 июнендәге 50-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы кодексы, җирлек Советы тарафыннан расланган Муниципаль хезмәт турында Нигезләмә һәм җирлекнең муниципаль хокукый актлары белән.

Икенче бүлек. ХАЛЫКНЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУ ФОРМАЛАРЫ

11 нче маддә. Җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның турыдан-туры катнашуы

Торак пункт халкы җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге формаларда катнаша::

1) җирле референдум;

2) муниципаль сайлаулар;

3) депутатны, җирле үзидарәнең сайланган вазифалы кешесен чакыртып алу буенча тавыш бирү;

4) муниципаль берәмлекнең чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;

5) гражданнарның хокук булдыру инициативасы;

6) территориаль иҗтимагый үзидарә;

7) җәмәгать тыңлаулары; җәмәгать фикер алышулары

8) гражданнар җыены;

9) гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы);

10) гражданнар арасында сораштыру;

11) җирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуы;

12) гражданнарның җирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре;

13) Иҗтимагый совет;

14) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килмәгән башка формалар.

12 нче маддә. Җирле референдум

1. Җирле референдум халык тарафыннан җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә хәл итү максатыннан үткәрелә.

2. Җирле референдум җирлекнең бөтен территориясендә «Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «җирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.06.10.2003 ел по 131-ФЗ Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында.

3. Җирле референдумда катнашу хокукына ия булган гражданнар җирле референдумда катнашырга хокуклы. Гражданнар яшерен тавыш бирүдә гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр нигезендә җирле референдумда катнашалар.

4. Җирле референдум үткәрү турында карар җирлек Советы тарафыннан:

1) җирле референдумда катнашу хокукына ия гражданнар;

2) сайлау берләшмәсе, уставлары сайлауларда һәм (яки) референдумнарда катнашуны күздә тоткан һәм федераль закон белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән башка иҗтимагый берләшмә;

3) җирлек Советы һәм алар бергәләп тәкъдим иткән җирлек башкарма комитеты җитәкчесе.

5. Җирле референдумны гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча билгеләү шарты булып әлеге инициативаны яклап имзалар җыю тора, аларның саны референдумда катнашучылар санының биш процентын тәшкил итәргә тиеш, әмма 25 имзадан ким булмаска тиеш.

6. Җирлек Советы һәм җирлек башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан берлектә тәкъдим ителгән референдум үткәрү инициативасы җирлек Советы карары һәм җирлек башкарма комитеты җитәкчесе карары белән рәсмиләштерелә. Күрсәтелгән инициативаны тәкъдим итү тәртибе җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Җирлек Советы Җирле референдум үткәрү инициативасын тәкъдим итү турында документлар җирлек советына кергән көннән алып 30 көн эчендә җирле референдум билгели.

Әгәр җирле референдум җирлек Советы тарафыннан билгеләнгән срокларда билгеләнмәгән булса, референдум гражданнар, сайлау берләшмәләре, җирлек башлыгы, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясе яки прокурор мөрәҗәгате нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд билгеләгән җирле референдумны җирлекнең сайлау комиссиясе оештыра, ә аны үткәрүне тәэмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте башкарма органы яки җирле референдум үткәрүне тәэмин итү йөкләнгән башка орган тарафыннан башкарыла.

8. Тавыш бирү нәтиҗәләре һәм җирле референдумда кабул ителгән карар рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

9. Җирле референдумда кабул ителгән карар җирлек территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазифаи затлары яки җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан раслауга мохтаҗ түгел.

10. Җирлекнең җирле үзидарә органнары җирле референдумда кабул ителгән карарны, алар арасында вәкаләтләрне аеруга ярашлы рәвештә, әлеге устав белән үтәүне тәэмин итә.

11. Җирле референдум үткәрү турында карар, шулай ук җирле референдумда кабул ителгән карар федераль законнарга ярашлы рәвештә суд тәртибендә шикаять ителергә мөмкин.

13 нче маддә. Муниципаль сайлаулар

1. Җирлектә муниципаль сайлаулар яшерен тавыш бирүдә гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә җирлек Советы депутатларын сайлау максатларында үткәрелә.

2. Җирлек Советы депутаты итеп тавыш бирү көнендә 18 яшькә җиткән һәм сайлау хокукына ия булган Россия Федерациясе гражданы сайлана ала.

3. Муниципаль сайлаулар поселок Советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлаулар билгеләү турында карар тавыш бирү көненә кадәр 90 көннән дә иртәрәк һәм 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Бу карар массакүләм мәгълүмат чараларында рәсми рәвештә кабул ителгәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарылырга тиеш. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән очракларда сайлауларны билгеләү турында карарны җирлекнең сайлау комиссиясе кабул итә.

4. Муниципаль сайлауларны әзерләү һәм үткәрү сайлау комиссияләренә аларның компетенциясе чикләрендә йөкләнә.

5. Җирлек Советы депутатларын сайлау федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

6. Авыл җирлеге Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллегенең уртача нормасы нигезендә төзелгән бер мандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

7. Тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын алган теркәлгән кандидат бер мандатлы сайлау округы буенча сайланган дип танылa.

Әгәр дә җирлек Советы депутатларын сайлауда бер мандатлы сайлау округында тавыш бирү бер кандидат буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның кимендә 50 проценты тавышларын алган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар алган тавышлар саны тигез булганда, элек теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Җирлек Советы депутатларын сайлау нәтиҗәләре рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

14 нче маддә. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Җирлек Советы депутаты, шул исәптән җирлек башлыгы, сайлаучылар тарафыннан гамәлдәге законнар һәм әлеге Устав нигезендә һәм тәртибендә кире чакырылырга мөмкин.

2. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу нигезләре булып сайлаучыларның аңа карата ышанычын шик астына куючы һәм җирлек башлыгының депутатлык бурычларын яки бурычларын үтәмәүдә, депутат, җирлек башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр башкаруда һәм Россия Федерациясе Конституциясен, Татарстан Республикасы Конституциясен, законнарны һәм башкаларны бозуда чагылган депутатның суд тәртибендә расланган конкрет хокуксыз карарлары яки гамәлләре (гамәлсезлеге) тора. Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы норматив хокукый актларының, әлеге устав һәм башка муниципаль норматив хокукый актлар.

3. Авыл җирлеге Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү Халык инициативасы буенча үткәрелә

4. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу һәм аңа ярдәм итү өчен гражданнарның имзаларын җыю инициативасын тәкъдим итү өчен муниципаль сайлауларда катнашу хокукына ия булган кимендә 10 кешедән торган инициатив төркем төзелә.

5. Инициатив төркем җирлекнең сайлау комиссиясенә инициатив төркемне теркәү турында үтенеч белән мөрәҗәгать итә. Инициатив төркемнең үтенечендә депутатны чакыртып алу өчен нигез булып торган конкрет законсыз карар яки гамәл (гамәл итмәү) күрсәтелергә тиеш, аның туган көне, туган көне, паспорт яки паспортны алыштыручы документ сериясе, номеры һәм датасы, аны биргән органның исеме яки коды, шулай ук инициатив әгъзаның һәр әгъзасының яшәү урыны адресы күрсәтелергә тиеш.җирлек территориясендә аның исеменнән эш итәргә вәкаләтле затлар һәм төркемнәр. Инициатив төркемнең үтенече әлеге төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Гаризага суд карары кушылырга тиеш, ул күрсәтелгән законсыз карарны яки депутатның гамәлләрен (гамәлсезлеген) раслый.

6. Инициатив төркемне теркәү, җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү инициативасын хуплау өчен имзалар җыю, җыелган имзаларны тикшерү җирле референдум үткәрү өчен закон белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

7. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү җирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм җирле референдум үткәрү өчен закон белән билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып үткәрелә.

8. Инициатив төркемнең үтенечен җирлекнең сайлау комиссиясе караган вакытта, җирлек Советы тарафыннан җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләгәндә, тиешле депутат аны чакыртып алу өчен нигез буларак тәкъдим ителгән хәлләр турында аңлатмалар бирергә, кирәкле документларны тапшырырга хокуклы. Әлеге депутат алдан ук, сайлау комиссиясе, җирлек Советы утырышлары уздырылганчы өч көннән дә соңга калмыйча, аларны үткәрү вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр итәргә тиеш.

9. Җирлек Советы депутаты, аны чакыртып алу буенча тавыш бирүне үткәргәндә, сайлаучыларга аны чакыртып алу өчен нигез буларак тәкъдим ителгән хәлләр турында аңлатмалар бирү максатыннан, инициатив төркем белән тигез нигездә агитация алып бару хокукына ия.

10. Җирлек Советы депутаты, шул исәптән җирлек башлыгы, тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның яртысыннан ким булмаган өлеше кире чакырылган дип санала.

11. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтиҗәләре рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

12. Җирлекнең сайлау комиссиясе 5 көн эчендә, рәсми рәвештә тавыш бирү нәтиҗәләрен ясаганнан соң, инициатив төркемгә, җирлек советына һәм җирлек советының тиешле депутатына аны кире алу буенча тавыш бирү нәтиҗәләре турында язмача хәбәр итә.

15 нче маддә. Чикләрне үзгәртү, торак пунктны үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрне үзгәртү, торак пунктны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның күрсәтелгән чикләрне үзгәртүгә, торак пунктны үзгәртеп коруга ризалыгын алу максатыннан үткәрелә.

2. Чикләрне үзгәртү, торак пунктны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән очракларда торак пунктның бөтен территориясендә яки аның территориясенең бер өлешендә үткәрелә.

3. Җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү җирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «җирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән каралган.

4. Торак пункт чикләрен үзгәртү, торак пунктны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда сайлау хокукына ия булган торак пункт халкының яртысыннан артыгы яки торак пунктның бер өлеше катнашкан булса, узган дип санала. Халыкның торак пункт чикләрен үзгәртүгә ризалыгы, әгәр күрсәтелгән үзгәрешләр өчен тавыш бирүдә катнашкан торак пункт халкының яртысыннан артыгы яки торак пунктның бер өлеше тавыш биргән булса, торак пунктны үзгәртү алынган дип санала.

5. Чикләрне үзгәртү, торак пунктны үзгәртү һәм кабул ителгән карарлар мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтиҗәләре рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

16 нчы маддә. Гражданнарның хокук иҗаты инициативасы

1. Гражданнар әлеге устав һәм җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокук булдыру инициативасына хокуклы.

2. Хокук булдыру инициативасы белән сайлау хокукына ия булган гражданнар төркеме чыгыш ясый ала, алар сайлау хокукына ия булган торак пунктта яшәүчеләрнең 3 процентыннан артмый.

3. Хокук булдыру инициативасын гамәлгә ашыру максатыннан гражданнар:

гражданнарның яшәү урыны буенча җыелышларын (эшләрен) һәм хокук булдыру инициативасын тикшерү һәм тәкъдим итү буенча башка коллектив чараларны оештыру һәм үткәрү;

хокук булдыру инициативасын тәкъдим итүне хуплау өчен имзалар җыю буенча инициатив төркемнәр булдыру;

торак пунктта яшәүчеләрнең имзаларын җыюны һәм хокук булдыру инициативасын законнарга каршы килмәгән ысуллар белән тәкъдим итүне хуплау өчен агитация алып бару.

4. Җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары гражданнарга хокук булдыру инициативасын гамәлгә ашыруда ярдәм итәргә тиеш.

5. Гражданнарның хокук иҗаты инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты җирлек Советы тарафыннан аның ачык утырышында, җирлек башлыгы яки җирлек башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан әлеге устав белән билгеләнгән компетенциягә ярашлы рәвештә, ул кертелгән көннән алып өч ай эчендә мәҗбүри каралырга тиеш.

6. Гражданнарның хокук иҗаты инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектын карау процедурасы җирлек Советы Регламенты, җирлек башлыгының, җирлек Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

17 нче маддә. Территориаль иҗтимагый үзидарә

1. Җирлектә территориаль иҗтимагый үзидарә турыдан-туры халык тарафыннан гражданнар җыеннары һәм конференцияләре үткәрү, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә органнары булдыру аша башкарыла.

2. Территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның түбәндәге яшәү территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күп фатирлы торак йортның подъезды; күп фатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; торак пункт булмаган торак пункт; торак пункт чикләрендә гражданнарның башка яшәү территорияләре.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре торак пункт Советы тарафыннан әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча, торак пункт Советы тарафыннан расланган шәһәр торак пунктында территориаль иҗтимагый үзидарә турында Нигезләмә белән билгеләнгән тәртиптә билгеләнә.

4. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган Территория башка шундый ук Территория составына керә алмый.

5. Территориаль иҗтимагый үзидарә аның уставына ярашлы рәвештә юридик зат булырга мөмкин һәм коммерцияле булмаган оешманың оештыру-хокукый формасында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставында:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) Территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын формалаштыру, вәкаләтләрен, хокукларын һәм бурычларын туктату тәртибе, вәкаләтләре срогы;

4) карар кабул итү тәртибе;

5) милекне сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән милектән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алар белән идарә итү тәртибе;

6) территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлеге мәсьәләләре буенча гражданнар җыеннары, конференцияләре аның уставына ярашлы рәвештә чакырыла.

8. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышы, әгәр анда тиешле территориядә яшәүчеләрнең яртысыннан ким булмаган өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда гражданнар җыеннарында сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнаша икән, хокукый дип санала.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар җыелышының, конференциясенең аерым вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә::

1) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр кертү;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү;

5) территориаль иҗтимагый үзидарәнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турында хисапны раслау;

6) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары эшчәнлеге турындагы хисапларны карау һәм раслау.

10. Территориаль иҗтимагый үзидарә органнары:

1) Тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен яклый;

Халык яки җирлек Советы инициативасы буенча үткәрелә торган ачык тыңлаулар җирлек Советы тарафыннан билгеләнә, ә җирлек башлыгы яки контракт нигезендә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы җирле хакимият башлыгы инициативасы буенча муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Җәмәгать тыңлауларына:

1) муниципаль берәмлек уставы проекты, шулай ук әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, муниципаль берәмлек уставына әлеге уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яки Россия Федерациясе субъекты законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау формасында үзгәрешләр кертелгән очраклардан тыш;

2) җирлек бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) генераль планнар проектлары, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияләрне чикләү

проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, җир кишәрлеген яки капиталь төзелеш объектын шартлы рәвештә файдалануның рөхсәт ителгән төренә рөхсәт бирү турында карарлар проектлары, рөхсәт ителгән төзелешнең чик параметрларыннан тайпылуга рөхсәт бирү турында карарлар, капиталь төзелеш объектларын реконструкцияләү, җир кишәрлекләреннән һәм капиталь төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен җирдән файдалану һәм төзелешнең расланган кагыйдәләре булмаганда башка төр файдалануга үзгәртү мәсьәләләре буенча җәмәгать фикер алышулары яки җәмәгать тыңлаулары үткәрелә, аларны оештыру һәм үткәрү тәртибе муниципаль берәмлек уставы һәм шәһәр төзелеше эшчәнлеге турындагы закон нигезләмәләрен исәпкә алып, җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә;

4) "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясына ярашлы рәвештә, торак пунктны үзгәртеп кору турында сораулар җирлек халкын тавыш бирү юлы белән яки гражданнар җыеннарында белдерелгән ризалык алу таләп ителә;

5) муниципаль берәмлекнең социаль-икътисади үсеше стратегиясе проекты.

4. Җәмәгать тыңлауларын үткәрү турындагы карар гамәлдәге законнар һәм җирлекнең муниципаль норматив хокукый актлары белән билгеләнгән срокларда кабул ителергә тиеш.

5. Җәмәгать тыңлауларын үткәрү турында карар һәм аларны үткәрү вакыты һәм урыны күрсәтелгән һәм җәмәгать тыңлауларына чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, җәмәгать тыңлаулары уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

6. Халык тыңлауларын үткәрү турында карар басылып чыккан көннән алып аларны үткәргән көнгә кадәр җирлек халкы җирлек башлыгына халык тыңлауларына чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукый актның халык тыңлауларына чыгарыла торган проектына төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр җибәрергә хокуклы. Җирлек башлыгы килгән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Бу тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җәмәгать тыңлауларында катнашучыларга җиткерелә.

7. Җәмәгать тыңлаулары, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча үткәрелә. Җәмәгать тыңлаулары белгечләр, экспертлар, кызыксынучы затлар чакыруы белән үткәрелә.җәмәгать тыңлауларында поселокта яшәүче теләсә кайсы кеше катнашырга хокуклы.

8. Җәмәгать тыңлауларын үткәрү нәтиҗәләре буенча җирле үзидарә органнары һәм җирлекнең вазифаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, аларның компетенциясенә җәмәгать тыңлауларына чыгарыла торган муниципаль норматив хокукый акт проектын кабул итү кертелгән.

9. Җәмәгать тыңлаулары нәтиҗәләре, шул исәптән кабул ителгән карарларның мотивацияле нигезләмәсе, гамәлдәге законнарда башка срок каралмаган очракта, җәмәгать тыңлаулары уздырылганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча бастырылырга (ачыкланырга) тиеш

10. Җәмәгать тыңлауларын оештыру һәм үткәрү тәртибе җирлек Советы тарафыннан расланган җәмәгать тыңлаулары турында Нигезләмә белән билгеләнә.

21 нче маддә. Гражданнар җыены

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне тикшерү, җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарә вазифаи затлары эшчәнлеге турында халыкны мәгълүматлаштыру, җирлек территориясендә территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру өчен гражданнар җыеннары үткәрелергә мөмкин. Гражданнар җыеннары микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданнар җыены халык, җирлек Советы, җирлек башлыгы инициативасы буенча, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

3. Җирлек советы яки җирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы җирлек советы яки җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча уздырыла торган гражданнар җыелышы җирлек Советы тарафыннан территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм әлеге территорияләрдә урнашкан предприятие, учреждение, оешма җитәкчеләренең җыелышында катнашу хокукына ия булган 10 проценттан ким булмаган гражданнар төркеменең язма тәкъдиме буенча билгеләнә.

Гражданнар җыенын үткәрү турында тәкъдим аның каравына чыгарыла торган мәсьәләләр исемлеген, җыенны үткәрү вакыты һәм урынын үз эченә алырга тиеш. Бу тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә җыелыш үткәрү инициативасы белән гражданнар төркеме мөрәҗәгать итсә, аларның һәрберсенең фамилиясе, исеме, әтисенең исеме, туган көне, яшәү урыны адресы күрсәтелгән.

Җирлек советы гражданнар җыенын уздыру турында кертелгән тәкъдимне үзенең якынлашып килүче утырышында карый.

Җирлек советы гражданнар җыенын үткәрүдән аның максатка туры килмәве сәбәпләре буенча баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар җыенын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

6. Гражданнар җыенын үткәрү вакыты һәм урыны һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләргә җыелыш уздырылачак көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чаралары, почта хәбәрләре, фатир буенча (ихата) йөрүләр, белдерүләр һәм башка мөмкин булган чаралар кулланып хәбәр ителә.

Гражданнар җыенын әзерләү һәм үткәрүне җирлекнең башкарма комитеты тәэмин итә.

7. Җыелыш эшендә әлеге территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданнар катнашырга хокуклы. Җыелышта катнашу хокукына ия булган гражданнарның гомуми саны Муниципаль сайлаулар үткәргәндә кулланыла торган Россия Федерациясе гражданнарының Россия Федерациясе чикләрендә булган һәм яшәгән урыннары буенча теркәү исәп-хисабы мәгълүматлары нигезендә билгеләнә.

Әгәр анда җыелышта катнашу хокукы булган гражданнарның өчтән бер өлеше булса, гражданнар җыелышы хокуклы дип санала.

Җыелыш карарлары җыелышта булган гражданнарның күпчелек тавышлары белән кабул ителә.

8. Гражданнар җыелышы җирле үзидарә органнарына һәм җирле үзидарә вазифаи затларына мөрәҗәгатьләр кабул итә ала, шулай ук җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарә вазифаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар җыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайлый ала.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча уздырыла торган гражданнар җыелышы территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданнар җыелышы кабул иткән мөрәҗәгатьләр җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарә вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиеш.

11. Гражданнар җыенын билгеләү һәм үткәрү тәртибе, шулай ук гражданнар Җыенының вәкаләтләре федераль закон, әлеге устав һәм торак пункт Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

12. Гражданнар җыены нәтиҗәләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

22 нче маддә. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне тикшерү һәм барлык торак пункт халкы вәкилләренең фикерен ачыклау кирәк булганда үткәрелә. Җирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүче гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышын чакыру авыр булган очракларда үткәрелә.

2. Гражданнар конференциясен (делегатлар җыелышын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе җирлек советының әлеге Уставы һәм (яки) норматив хокукый акты белән билгеләнә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) халык, торак пункт Советы, торак пункт башлыгы инициативасы буенча үткәрелә. Җирлек советы яки җирлек

башлыгы инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирлек советы яки җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) поселок Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) сайланган делегатларның яртысыннан артыгы катнашса, хокуклы дип санала. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) карарлары конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышлары белән кабул ителә.

4) сораштыру таблицасының формасы;

5) сораштыруда катнашучы торак пунктта яшәүчеләрнең минималь саны.

6. Авыл халкы гражданнарны сораштыру уздыру турында 10 көн алдан хәбәр ителә.

7. Гражданнарны сораштыруга әзерләү һәм үткәрү белән бәйле чараларны финанслау:

1) җирле үзидарә органнары инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә җирлек бюджеты акчалары хисабына;

2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары хисабына Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә.

8. Сораштыру нәтиҗәләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә бастырылырга (ачыкланырга) тиеш. Сораштыру нәтиҗәләре белән авылның теләсә кайсы кешесе танышырга хокуклы. Сораштыру нәтиҗәләре җирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул ителгәндә исәпкә алынырга тиеш.

24 нче маддә. Җирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуы

1. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларын һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару турындагы карар җирлек Советы тарафыннан үз инициативасы буенча яки тиешле территориядә яшәүче гражданнар таләбе буенча җирлек советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль норматив хокукый акт проектының тексты һәм халык фикер алышуына чыгару турында Карар кабул ителгәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар массакүләм мәгълүмат чараларында бастырыла, торак пунктта яшәүчеләргә җибәрелә, халык белән танышу өчен мөмкин булган урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән игълан ителә.

3. Мәсьәләне халык фикер алышуына чыгару белән бер үк вакытта җирлек советы фикер алышу барышында килгән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне карау эшен оештыру вакытын һәм тәртибен билгели, күрсәтелгән максат өчен махсус комиссия төзи.

4. Җирлек Советы муниципаль норматив хокукый актлар проектларын һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләрне тикшерүне тәэмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр торак пункт Советына җибәрелә.

6. Муниципаль норматив хокукый актлар проектлары һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышу нәтиҗәләре турында халык бер ай эчендә хәбәр ителә.

25 нче маддә. Гражданнарның җирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре

1. Гражданнар җирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм коллектив мөрәҗәгатьләр ясау хокукына ия.

2. Гражданнар мөрәҗәгатьләре «Россия Федерациясендә гражданнар мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәҗәгатьләре турында»2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.

3. Гражданнарның мөрәҗәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен җирле үзидарә вазыйфаи затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы.

26 нчы маддә. Торак пунктта яшәүчеләрнең җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка формалары

1. Әлеге Уставта каралган федераль законнар нигезендә халыкның җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу формалары белән беррәттән, гражданнар җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килмәгән башка формаларда катнашырга хокуклы.
2. Җирле үзидарәне җирлектә яшәүчеләрнең турыдан-туры гамәлгә ашыруы һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә.
Җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарә вазифаи затлары халыкка җирле үзидарә халкына турыдан-туры гамәлгә ашыруда һәм халыкның җирле үзидарә гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.
III бүлек. ТОРАК ПУНКТ СОВЕТЫ
27 нче маддә. Торак пункт Советы Җирле үзидарәнең вәкиллекле органы

1. Торак пункт Советы даими эшләүче сайлап куелган, җирле үзидарәнең коллегиаль вәкиллекле органы булып тора.
2. Торак пункт Советының рәсми исеме "Аксубай шәһәр тибындагы поселогы Советы".
3. Авыл җирлеге Советының вәкаләтләре 5 ел
4. Җирлек советы җирлек халкына хисап бирә һәм контрольдә тота.
5. Торак пункт Советының мөһерләре, үз атамасы белән бланклары бар.
6. Җирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясенә ярашлы рәвештә җирлек бюджетында аерым юл белән карала.

28 нче маддә. Торак пункт Советы составы

1. Җирлек советы бер мандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайлана торган 10 депутаттан тора.
2. Җирлек советы аның составына билгеләнгән сандагы депутатларның өчтән ике өлешен сайлаганда хокуклы булып тора.

29 нчы маддә. Авыл җирлеге Советы депутаты статусы

1. Җирлек Советы депутатының вәкаләтләре ул сайланган көннән башлана һәм яңа чакырылыш җирлек Советы эшли башлаган көннән туктатыла.
2. Җирлек Советы депутаты Азат ителмәгән нигездә эшли, депутатлык эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәү белән бергә алып бара, әлеге уставта билгеләнгән очраклардан тыш
3. Җирлек Советы депутаты статусына бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.
4. Җирлек Советы депутатына Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав, җирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тудырыла.
5. Җирлек Советы депутаты җирлек Советы тарафыннан расланган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, алар шул исәптән депутатның түбәндәге йөкләмәләрен дә үз эченә алырга тиеш::
1) депутат статусын җирле үзидарә органнары, оешмалар, вазифаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданнар эшчәнлегенә аның шәхсән яки аның якын туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә йогынты ясау өчен кулланмаска;
2) депутат бурычларын объектив үтәүдә шик тудырырга мөмкин булган тәртиптән тыелырга, шулай ук аның абруена яки поселок Советының абруена зыян китерергә сәләтле конфликтлы ситуацияләрдән качарга;
3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы булганда шәхси кызыксыну депутат бурычларын объектив үтәүгә йогынты ясый яки йогынты ясый ала торган хәлләр бу хакта җирлек советына хәбәр итәргә һәм әлеге мәнфәгатьләр конфликтыны булдырмауга яки җайга салуга юнәлдерелгән аның карарын үтәргә;
4) җирлек советында билгеләнгән җәмәгать чыгышлары кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутатлык эшчәнлеге белән бәйле булмаган максатларда Федераль закон нигезендә аңа депутатлык бурычларын үтәү белән бәйле рәвештә билгеле булган конфиденциаль характердагы мәгълүматларны ачмаска һәм кулланмаска;
6) депутат бурычларын үтәү сәбәпле физик һәм юридик затлардан бүләкләр (бүләкләр, акчалата бүләкләр, ссудалар, хезмәтләр, күңел ачулар, ял, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләр) алмаска.

7) Депутат, җирле үзидарәнең сайлап куелган органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайлап куелган вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләүче башка зат 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы "Коррупциягә каршы тору турында" гы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны үтәргә, бурычларны үтәргә тиеш. "Коррупциягә каршы тору турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, 2012 елның 3 декабрендәге 230 номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны үтәмәү, бурычларны үтәмәү очрагында депутат, җирле үзидарәнең сайлап куелган органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайлап куелган вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләүче башка затның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла-"дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнары аларның керемнәренә туры килүен контрольдә тоту турында"Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (вкладлар) ачуны һәм аларга ия булуны, акчалата средстволарны һәм кыйммәтле әйберләрне саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) алардан файдалануны тыю турында.

8. Җирлек Советы депутаты тарафыннан коррупциягә каршы тору турында Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелә торган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәт характерындагы йөкләмәләр турындагы мәгълүматларның дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы Президенты карары нигезендә Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

9. Әлеге статьяның 7 өлеше нигезендә үткәрелгән тикшерү нәтиҗәсендә "коррупциягә каршы тору турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, "дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен контрольдә тоту турында" 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны үтәмәү, бурычларны үтәмәү фактларын ачыклаганда, 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән аерым категория кешеләргә счетлар (вкладлар)ачуны һәм булуны тыю турында, акчаларны һәм кыйммәтле әйберләрне Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында сакларга, чит ил финанс инструментларына ия булырга һәм (яки) алардан файдаланырга", Татарстан Республикасы Президенты җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында тиешле карар кабул итәргә вәкаләтле җирлек Советына яки судка гариза белән мөрәҗәгать итә.

10. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затлар тарафыннан тәкъдим ителгән керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында мәгълүмат Аксубай муниципаль районы сайтында "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырыла һәм (яки) массакүләм мәгълүмат чараларына муниципаль хокукый актлар белән билгеләнгән тәртиптә бастырып чыгару өчен бирелә.

11. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды эчендәге территорияләрдә, аларны үткәрү тормыш тәэмин итү, транспорт яки социаль инфраструктура, элемтә объектларының эшчәнлеген бозмаса, җәяүлеләр һәм (яки) транспорт чаралары хәрәкәтенә комачаулау тудырмаса яки гражданнарның торак биналарга яки транспорт яки социаль инфраструктура объектларына керүенә комачауламаса, үткәрелә. Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына яки җирле үзидарә органнарына мондый очрашулар турында хәбәр итү таләп ителми. Шул ук вакытта депутат күрсәтелгән органнарга аларның кайчан һәм кайчан үткәрелүе турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

12. Җирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткәрү өчен махсус билгеләнгән урыннарны билгели, шулай ук депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткәрү өчен җирле үзидарә органнары тарафыннан бирелә торган биналар исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгели.

13. Депутатның сайлаучылар белән ачык чара формасындагы очрашулары Россия Федерациясенең җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, йөрешләр һәм пикетлар турындагы законнарына ярашлы рәвештә уткәрелә.

14. Депутатның сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яки уткәрүгә Россия Федерациясе җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, йөрешләр һәм пикетлар турында законнары белән билгеләнгән ачык чара формасында комачаулау Россия Федерациясе законнары нигезендә административ җаваплылыкка китерә.

30 нчы маддә. Җирлек Советы депутатының сайлаучылар белән мөнәсәбәтләре

1. Авыл җирлеге Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятиеләр, оешмалар, дәүләт һәм башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.

2. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында үз эше турында хисап бирә һәм вакыт-вакыт аларны җирлек советы эше турында хәбәр итә, шулай ук сайлаучыларны кабул итә.

3. Җирлек Советы депутаты җирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чараларны кабул итәргә, шул исәптән алардан килгән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карарга, аларда булган мәсьәләләрне дөрес һәм вакытында хәл итәргә ярдәм итәргә тиеш.

31 нче маддә. Яңа сайланган җирлек Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш җирлек Советы беренче утырышка депутатларның билгеләнгән санының өчтән ике өлеше сайланган көннән соң ун көннән дә соңга калмыйча җыела. Сайлаулардан соң беренче утырышны җирлек башлыгы, ә ул булмаганда җирлекнең сайлау комиссиясе чакыра.

2. Сайлаулардан соң беренче утырышны җирлек советының яңа башлыгы сайланганчы, җирлек Советының иң өлкән депутаты ача һәм алып бара.

32 нче маддә. Торак пункт Советы компетенциясе

Торак пункт Советы компетенциясендә:

1) торак пункт уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр кертү;

2) торак пункт территориясендә гомуми мәҗбүри кагыйдәләрне законнарга ярашлы рәвештә билгеләү;

3) җирлек бюджетын һәм аның үтәлеше турында хисапны раслау;

4) җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм бетерү, аларны түләү буенча Россия Федерациясенең Салымнар һәм җыемнар турындагы законнары нигезендә ташламалар бирү;

5) торак пунктны үстерү планнарын һәм программаларын кабул итү, аларның үтәлеше турында хисапларны раслау;

6) чикләрне үзгәртү, торак пунктны үзгәртү турында инициатива тәкъдим итү;

7) җирлек Советы депутатларын сайлауны билгеләү һәм җирлек Советы депутатларын сайлау буенча сайлау округлары схемасын раслау;

8) җирле референдумны билгеләү;

9) җирлек башлыгын сайлау;

10) җирлекнең башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү, аның отставкасын кабул итү;

11) муниципаль район Советына җирлек Советы депутатлары арасыннан җирлек вәкилен сайлау;

12) җирлекнең башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең чик санын билгеләү;

13) җирлек башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасына конкурс үткәрү тәртибен билгеләү, Конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләү;

14) җирлекнең сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләү;

15) җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртү, җирлек Советы депутатын чакыртып алу мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;

16) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;

17) җирлекнең муниципаль милкендә булган мөлкәт белән идарә итү һәм аның белән идарә итү тәртибен, шул исәптән федераль законнарга ярашлы рәвештә аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; җирлек Советы килешүе буенча яки раслаганнан соң читләштерелгән муниципаль милек төрләре исемлеген билгеләү;

18) муниципаль предприятиеләрне булдыру, үзгәртеп кору һәм бетерү, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәтләренә тарифлар билгеләү турында карарлар кабул итү тәртибен билгеләү;

19) муниципаль-ара хезмәттәшлек оешмаларында торак пунктның катнашу тәртибен билгеләү;

20) торак пунктның контроль органын формалаштыру;

21) җирлек башлыгын отставкага җибәрү турында Карар кабул итү;

22) җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарә вазифаи затлары җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен үтәүне контрольдә тоту;

23) җирлекнең территориаль планлаштыру документларын, шәһәр төзелеше проектлауның җирле нормативларын, җирдән файдалану һәм җирлек территориясендә төзелеш кагыйдәләрен, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексына ярашлы рәвештә башка шәһәр төзелеше документларын раслау;

24) торак пункт территориясендәге урамнарны һәм торак пунктларның башка өлешләрен атау һәм үзгәртү мәсьәләләрен хәл итү;

25) гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен җирле финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыру һәм куллану тәртибен билгеләү;

26) муниципаль махсуслаштырылган торак фондына торак урыннары бирү тәртибен билгеләү;

27) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарына җирлек бюджетыннан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

28) автоном коммерцияле булмаган оешмалар һәм фондлар формасында коммерцияле булмаган оешмалар булдыру турында карарлар кабул итү;

29) үз массакүләм мәгълүмат чараларын оештыру;

30) торак пункт Уставы һәм торак пункт Советы карарлары аңлатмасы;

31) җирлек Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;

32) җирлек Советы аппараты турындагы нигезләмәне раслау;

33) энергияне сак тоту һәм энергетик нәтиҗәлелекне арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау, муниципаль берәмлек чикләрендә муниципаль торак фондын тәшкил иткән күпфатирлы йортларны энергетик тикшерү үткәрүне оештыру, энергияне сак тоту һәм энергетик нәтиҗәлелекне арттыру турындагы законнарда каралган башка чараларны оештыру һәм үткәрү

34) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлекләрнең вәкиллекле органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге устав белән җирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

33 нче маддә. Авыл җирлеге Советының эш тәртибе

1. Авыл җирлеге Советының эш тәртибе әлеге устав һәм авыл җирлеге Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Җирлек советы эшенең төп формасы булып аның сессияләре тора, аларда җирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр хәл ителә.

3. Җирлек Советы сессиясе, әгәр анда сайланган депутатлар санының ким дигәндә 50 проценты катнашса, хокуклы.

4. Җирлек советының чираттагы сессияләре кирәк булганда, әмма өч айга бер тапкырдан да сирәгрәк үткәрелми. Чираттан тыш сессияләр җирлек башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы буенча җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән бер өлешеннән ким булмаган өлеше буенча чакырыла.

5. Совет сессияләрен авыл җирлеге башлыгы чакыра. Җирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы сессиянең вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш сессия уздырылганчы бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Җирлек Советының һәр сессиясендә сессия протоколы алып барыла. Сессия протоколына сессиянең датасы, урыны һәм вакыты турында мәгълүмат кертелә, каралган барлык мәсьәләләр санап чыгарыла һәм тавыш бирү нәтиҗәләре күрсәтелгән барлык

кабул ителгән карарлар теркәлә. Җирлек Советы сессиясе протоколына кул куелгач, җирлек башлыгы аның белән җирлекнең теләсә кайсы кешесе таныша ала.

7. Авыл җирлеге Советы сессияләрендә һәр депутатның бер тавышы бар. Авыл җирлеге Советы депутаты тавыш бирү хокукын үзе гамәлгә ашыра. Торак пункт Советы сессияләрендә тавыш бирү ачык (шул исәптән исемле) һәм яшерен булырга мөмкин. Һәр төр тавыш бирүне куллану очраклары әлеге устав, торак пункт Советы Регламенты белән билгеләнә.

34 нче маддә. Җирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Җирлек Советы эшчәнлеген оештыруны җирлек башлыгы башкара.

2. Җирлек Советы Регламентына ярашлы рәвештә, җирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен, җирлек башлыгы һәм аның урынбасарыннан тыш, депутатлар арасыннан даими яки вакытлы комиссияләр (яки) төзелә ала. Депутат ике даими комиссиядә генә эшләргә хокуклы.

3. Муниципаль программаларны, җирлек Советы карарлары проектларын әзерләү, җирлек карамагына кертелгән мөһим мәсьәләләрне тикшерү өчен, җирлек Советы каршында аның карары буенча депутатлар, җирлекнең башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм җирлек халкы составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин.

35 нче маддә. Җирлек Советы тарафыннан контроль функцияләрне гамәлгә ашыру

1. Җирлек советы җирлек советы кабул иткән әлеге Устав нигезләмәләренең үтәлешен, җирлек бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларын, җирлекне үстерү программаларын куллануны, җирлекнең башкарма комитеты һәм аның җитәкчесе эшчәнлеген контрольдә тота.

2. Җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, әлеге Уставны һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, җирлек Советы карары белән, җирлек башлыклары депутатлар арасыннан күрсәтелгән фактларны тикшерү өчен вакытлыча контроль комиссияләр төзергә мөмкин.

3. Законнарга ярашлы рәвештә, җирлек Советы инициативасы буенча җирлек башлыклары җирлек бюджеты акчаларын максатчан куллануны, муниципаль милекне нәтиҗәле куллануны тикшерә (ревизияли) ала. Күрсәтелгән контроль һәм эксперт-аналитик чараларны үткәрү тәртибе җирлекнең ревизия комиссиясе турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Җирлекнең башкарма комитеты, аның җитәкчесе, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, вазыйфаи затлар, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, әгәр закон белән башкача билгеләнмәгән булса, җирлек советы, аның контроль комиссияләре, җирлек Советы депутаты мөрәҗәгате буенча җирлек Советы карамагына кагылышлы мәсьәләләр буенча сорала торган мәгълүматны бирергә, ә законнарны, муниципаль хокукый актларны бозуга күрсәтмәләр бирелгән очракта, хокук бозуларны һәм хокук бозуларны бетерү өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш гаепле кешеләрне җаваплылыкка тарту.

5. Җирлек советы, контроль функцияләрен башкарып, җирлек Башкарма комитетының финанс-хуҗалык һәм башкарма-идарә итү эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

36 нчы маддә. Муниципаль район Советына җирлек вәкилен сайлау

1. Җирлек вәкиле җирлек Советы депутатлары арасыннан Аксубай муниципаль районы Советына яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

2. Сайланган кандидат дип санала, аның өчен җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан артыгы тавыш биргән.

37 нче маддә. Җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

1) җирлек Советы тарафыннан әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә үз-үзен таркату турында Карар кабул итү;

4) торак пункт үзгәртеп корылган очракта, шулай ук торак пункт бетерелгән очракта;

5) шәһәр округы белән берләшү сәбәпле, авыл җирлеге муниципаль берәмлек статусын югалткан очракта;

6) җирлек чикләре үзгәрү яки шәһәр округы белән берләшү нәтиҗәсендә җирлек сайлаучылары саны 25 проценттан артыкка арткан очракта.

2. Җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Җирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында карар үз көченә кергән көннән 14 көннән дә соңга калмыйча җирлек Советы депутатларын вакытыннан алда сайлаулар билгели, алар җирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән өч айдан да соңга калмыйча үткәрелә.

38 нче маддә. Торак пункт Советын үз-үзен таркату турында Карар кабул итү тәртибе

1. Җирлек советын үз-үзен таркату турында карар җирлек башлыгы яки җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан ким булмаган өлеше булган депутатлар төркеме инициативасы буенча кабул ителергә мөмкин.

2. Үз үзеңне таркату турында Карар кабул итү инициативасы тәкъдим ителергә мөмкин түгел:

1) җирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

2) җирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турында хисапны раслау чорында;

3) җирлек башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирү вакытында яки аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Торак пункт Советының үз-үзен таркату турында язма тәкъдиме үз-үзен таркату мотивларын үз эченә алырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен дәлилләүче башка материаллар да кушылырга мөмкин.

4. Депутатлар арасыннан үз-үзен таркату мәсьәләсен алдан карау өчен җирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Җирлек советы яки җирлек башлыгы карары буенча җирлек советын үз-үзен таркату мәсьәләсе ачык тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Җирлек советының үз-үзен таркату мәсьәләсен карау дәвамлылыгы җирлек Советы депутатлары һәм җирлек халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык шартларын һәм нигезләмәләрен һәрьяклап һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзеңне таркату турында карар үз-үзеңне таркату инициативасы тәкъдим ителгәннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Җирлек советын үз-үзен таркату турында карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән ике өлеше тарафыннан яшерен тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

7. Җирлек Советы үз-үзен таркату тәкъдимен кире каккан очракта, үз-үзен таркату турында кабат инициатива үз-үзен таркату мәсьәләсе буенча тавыш бирү көненнән соң бер елдан да иртәрәк куелмаска мөмкин.

39 нчы маддә. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек Советы депутатының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкага китү;

3) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яки чикләнгән эшкә сәләтле дип танылу;

4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылу яки үлгән дип игълан итү;

5) аңа карата судның гаепләү карарының законлы көченә керүе;

6) Россия Федерациясеннән читтә даими яшәү урынына;

7) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил дәүләте гражданлыгын туктату - Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил гражданлыгын алырга яисә Чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы булмаган чит ил территориясендә Россия Федерациясе

гражданының даими яшәү хокукын раслаучы яшәү рөхсәтен яисә башка документ алырга хокуклы, җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы;

8) сайлаучылар тарафыннан кире чакыру;

9) җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакыру яки аны алмаштырган альтернатив гражданлык хезмәтенә җибәрү;

11) федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.

2. Җирлек Советының җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы карары, вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән 30 көннән дә соңга калмыйча, ә әгәр бу нигез җирлек Советы сессияләре арасында барлыкка килгән булса, мондый нигез барлыкка килгән көннән өч айдан да соңга калмыйча кабул ителә.

3. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, өстәмә депутат сайлаулары федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә билгеләнә.

IV бүлек. ТОРАК ПУНКТ БАШЛЫГЫ

40 нчы маддә. Авыл җирлеге башлыгы авыл җирлегенең югары вазифалы кешесе

1. Авыл җирлеге башлыгы-авыл җирлегенең югары вазифалы кешесе.

2. Җирлек башлыгы җирлек Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе булып тора.

3. Җирлек башлыгы вазифасының рәсми исеме Аксубай муниципаль районының Аксубай шәһәр тибындагы поселогы муниципаль берәмлеге Башлыгы (Аксубай шәһәр тибындагы поселогы башлыгы).

4. Җирлек башлыгы вазифасы буенча Аксубай муниципаль районы Советы депутаты булып тора.

41 нче маддә. Җирлек башлыгын сайлау тәртибе

1. Җирлек башлыгы яңа сайланган җирлек советының беренче сессиясендә җирлек Советы депутатлары арасыннан яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана, әгәр җирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, җирлек Советы вәкаләтләре срогына.

Җирлек башлыгын сайлау җирлек Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән җирлек халкы, иҗтимагый берләшмәләр, Татарстан Республикасы Президенты тәкъдимнәре нигезендә башкарыла.

2. Әгәр аны сайлау өчен җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан артыгы тавыш бирсә, җирлек Советы депутаты сайланган җирлек башлыгы булып санала.

3. Сайланганнан соң, җирлек башлыгы түбәндәге антны бирә::

"Муниципаль берәмлек башлыгы вазифасына керешкәндә, ант итәм – муниципаль берәмлек уставы белән бирелгән вәкаләтләребезне тормышка ашырганда, муниципаль берәмлек өчен бүгенге һәм киләчәк буыннар алдында җаваплылыгыбызны аңлап, Россия Федерациясе Конституциясен, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм Татарстан Республикасы законнарын, муниципаль берәмлек уставын төгәл үтәргә, муниципаль берәмлек халкының хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен хөрмәт итәргә, сакларга һәм якларга, тарихи традицияләрне хөрмәт итеп, гражданлык килешүенә һәм икътисади потенциалын арттыруга омтылырга, үз бурычларыңны намус белән үтәү, муниципаль берәмлекнең чәчәк атуы һәм аның барлык халкы файдасына намуслы.

42 нче маддә. Торак пункт башлыгы статусы

1. Авыл җирлеге башлыгы даими нигездә эшли.

2. Җирлек башлыгы Аксубай муниципаль районы Советында даими нигездә алмаштырыла торган вазифага сайланган очракта, ул җирлек башлыгы вәкаләтләрен азат ителмәгән нигездә башкара.

3. Җирлек башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә җирлек халкына һәм җирлек советына контрольдә тотыла һәм хисап бирә.

4. Җирлек башлыгы елына бер тапкырдан да сирәгрәк җирлек Советы алдында үз эшчәнлеге нәтиҗәләре, шул исәптән җирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында хисап бирә.

5. Җирлек башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру белән бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

43 нче маддә. Җирлек башлыгының вәкаләтләре

Торак пункт башлыгы:

1) башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә шәһәр торак пунктын тәкъдим итә, ышанычсыз торак пункт исеменнән эш итә;

2) җирлек Советы эшен оештыра, Җирлек советы утырышларын чакыра һәм аларда рәислек итә;

3) әлеге уставта билгеләнгән тәртиптә торак пункт Советы кабул иткән норматив хокукый актларга кул куя һәм аларны игълан итә;

4) үз вәкаләтләре чикләрендә торак пункт Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

5) җирлек советына үз эшчәнлеге нәтиҗәләре турында еллык хисаплар тапшыра;

6) авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесе белән контракт төзи;

7) җирлек башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән алып билгеләнгән тәртиптә җирлек Башкарма комитетының яңа җитәкчесе билгеләнгәнгә кадәр җирлек башкарма комитеты җитәкчесе урынбасары вазифасына билгели һәм вазифасыннан азат итә.

8) авыл җирлеге Советы эшендә җәмәгатьчелек фикерен исәпкә алу һәм ачыклыкны тәэмин итү буенча чаралар күрә;

9) гражданнарны кабул итүне, аларның мөрәҗәгатьләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;

10) җирлек Советы утырышларының протоколларына кул куя;

11) җирлек Советы аппаратының эшенә җитәкчелек итә;

12) җирлек Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны координацияли;

13) җирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итүгә һәм тотуга җирлек бюджетында каралган чыгымнар буенча акчаларны бүлүче булып тора;

14) законнар һәм әлеге Устав нигезендә гражданнарның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча җирлек советының хокукый актын кабул итүне оештыра;

15) җирлекнең җирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, җирлек территориясендә эшләүче Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән кирәкле хезмәттәшлеген тәэмин итә;

16) җирлек исеменнән дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары белән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында килешүләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән хезмәттәшлек итү һәм гамәлләрне координацияләү турында килешүләр һәм килешүләр төзи;

17) бюджетның агымдагы үтәлешен контрольдә тоту;

18) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлек башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге устав, җирлек Советы карарлары белән җирлек башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

Җирлек башлыгы булмаган һәм (яки) үз вәкаләтләрен үтәү мөмкин булмаган очракта, аның бурычлары җирлек Советы карары буенча җирлек Советы депутатларының берсенә йөкләнә ала.

44 нче маддә. Җирлек Башлыгы Урынбасары

1. Җирлек башлыгы тәкъдиме буенча җирлек Советы депутатлар арасыннан җирлек башлыгы урынбасары сайлана.

2. Әгәр аны сайлау өчен җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан артыгы тавыш бирсә, җирлек башлыгы урынбасары итеп сайлана.

3. Җирлек башлыгы урынбасары җирлек Советы Регламентында билгеләнгән бурычларны бүлүгә ярашлы рәвештә функцияләрне башкара, җирлек башлыгы йөкләмәләрен үти, ә ул вакытлыча булмаган очракта (авыру яки ялга чыгу сәбәпле) яки үз бурычларын үтәү мөмкинлеге булмаган очракта яки вәкаләтләрен вакытыннан алда туктаткан очракта җирлек башлыгы вазифаларын башкара.

4. Җирлек башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен, әлеге уставның 42 статьясының 2 пунктында күрсәтелгән очрактан тыш, азат ителмәгән нигездә башкара.

5. Җирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләре әлеге уставның 39 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

6. Җирлек башлыгы урынбасары теләсә кайсы вакытта җирлек башлыгы инициативасы буенча яки җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән бер өлешеннән ким булмаган депутатлар төркеме таләбе буенча кабул ителгән җирлек Советы карары буенча вазифасыннан чакырылырга мөмкин. Җирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турында карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

45 нче маддә. Җирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкага китү;

2.1) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 741 маддәсенә ярашлы рәвештә отставкага җибәрү;

3) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясына ярашлы рәвештә вазифасыннан китүләр;

4) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яки чикләнгән эшкә сәләтле дип танылу;

5) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылу яки үлгән дип игълан итү;

6) аңа карата судның гаепләү карарының законлы көченә керүе;

7) Россия Федерациясеннән читтә даими яшәү урынына;

8) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил дәүләте гражданлыгын туктату – Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил гражданлыгын алырга яисә Чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы булмаган чит ил территориясендә Россия Федерациясе гражданының даими яшәү хокукын раслаучы яшәү рөхсәтен яисә башка документ алырга хокуклы, җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы;

9) сайлаучылар тарафыннан кире чакыру;

10) сәламәтлек торышы буенча суд тәртибендә билгеләнгән торак пункт башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра алмау;

11) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясына ярашлы рәвештә, шулай ук муниципаль берәмлек юкка чыгарылган очракта гамәлгә ашырыла торган муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору;

12)шәһәр округы белән берләшү сәбәпле, торак пунктның муниципаль берәмлек статусын югалтуы;

13) муниципаль берәмлек чикләре үзгәрү яки шәһәр округы белән берләшү нәтиҗәсендә муниципаль берәмлек сайлаучылары санының 25 проценттан артыграк артуы.

14) муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы Федераль закон нигезендә муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатлары инициативасы буенча яки Россия Федерациясе субъектының югары вазыйфаи заты (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы җитәкчесе) инициативасы буенча муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрергә хокуклы.

Муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү өчен нигез булып:

1) әлеге Федераль законның 75 статьясының 1 өлешендәге 2 һәм 3 пунктларында каралган нәтиҗәләргә китергән (китергән) муниципаль берәмлек башлыгының карарлары, гамәлләре (гамәлсезлеге) ;

2) җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү, әлеге Федераль законда, башка федераль законнарда, муниципаль берәмлек уставында каралган вәкаләтләрне гамәлгә

ашыру һәм (яки) җирле үзидарә органнары тарафыннан җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъекты законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итү буенча бурычларны өч ай һәм аннан да күбрәк вакыт эчендә үтәмәү;

3) муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы алдындагы еллык хисабы нәтиҗәләре буенча муниципаль берәмлек башлыгының эшчәнлеген канәгатьләнерлек бәяләмә, ике тапкыр рәттән бирелгән;

4) "коррупциягә каршы тору турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, "дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен контрольдә тоту турында" 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәү аерым категория кешеләргә Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (вкладлар) ачу һәм аларга ия булу, акчаларны һәм кыйммәтле әйберләрне саклау тыела, чит ил финанс коралларына ия булу һәм (яки) куллану;

5) муниципаль берәмлек башлыгы, җирле хакимият, башка органнар һәм муниципаль берәмлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары һәм ведомство карамагындагы оешмалар тарафыннан Кеше һәм гражданның хокуклары һәм ирекләре тигезлегенең дәүләт гарантияләрен расасына, милләтенә, теленә, дингә мөнәсәбәте һәм башка шартларга бәйле рәвештә күпләп бозуга, раса, милләт, тел яки дингә карашы билгеләре буенча хокукларны һәм дискриминацияне чикләүгә юл кую, әгәр бу милләтара һәм конфессияара килешүне бозуга китергән һәм милләтара (этникара) һәм конфессияара конфликтлар барлыкка килүгә ярдәм иткән булса.

3. Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатларының муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы инициативасы, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатларының билгеләнгән санының өчтән бер өлешеннән ким булмаган өлеше белән тәкъдим ителгән, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органына кертелә торган мөрәҗәгать рәвешендә рәсмиләштерелә. Әлеге мөрәҗәгать муниципаль берәмлек вәкиллекле органының муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы карары проекты белән бергә кертелә. Әлеге инициативаны тәкъдим итү турында муниципаль берәмлек башлыгы һәм Россия Федерациясе субъектының югары вазыйфаи заты (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы җитәкчесе) муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органына әлеге мөрәҗәгать кертелгән көннән соң икенче көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

4. Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатларының муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы инициативасын карау Россия Федерациясе субъектының югары вазифалы кешесе (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы җитәкчесе) фикерен исәпкә алып башкарыла.

5. Әгәр муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турында муниципаль берәмлек вәкиллекле органы депутатлары инициативасын караганда җирле үзидарә органнары тарафыннан җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъекты законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен һәм (яки) муниципаль берәмлек башлыгының һөҗүмгә китергән карарларын, гамәлләрен (гамәлсезлеген) гамәлгә ашыруны тәэмин итүгә кагылышлы мәсьәләләрне карау күздә тотыла икән нәтиҗәләре, әлеге Федераль законның 75 статьясындагы 1 өлешендәге 2 һәм 3 пунктларында каралган муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы карар Россия Федерациясе субъектының югары вазыйфаи заты (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы җитәкчесе) ризалыгы белән генә кабул ителергә мөмкин.

6. Россия Федерациясе субъекты югары вазыйфаи затының (Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимияте югары башкарма органы җитәкчесе) муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы инициативасы муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органына муниципаль берәмлек вәкиллекле органының тиешле карары проекты белән бергә кертелә торган мөрәҗәгать рәвешендә рәсмиләштерелә. Әлеге инициативаны тәкъдим итү турында муниципаль берәмлек башлыгы әлеге мөрәҗәгатьне муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органына керткән көннән соң икенче көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

7. Муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатлары яки Россия Федерациясе субъектының

югары вазыйфаи заты (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы җитәкчесе) инициативасын карау муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан тиешле мөрәҗәгать кертелгән көннән алып бер ай эчендә башкарыла.

8. Муниципаль берәмлек вәкиллекле органының муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы карары, әгәр аның өчен муниципаль берәмлек вәкиллекле органы депутатларының билгеләнгән санының өчтән ике өлеше тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

9. Муниципаль берәмлек вәкиллекле органының муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы карарына муниципаль берәмлек вәкиллекле органы рәисе кул куя.

10. Әгәр муниципаль берәмлек уставына ярашлы рәвештә муниципаль берәмлек башлыгы хәл иткүче тавыш хокукы белән муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы составына керә һәм аның рәисе вәкаләтләрен башкара икән, муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы карарга муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы утырышында рәислек итүче депутат кул куя.

11. Әгәр муниципаль берәмлек уставына ярашлы рәвештә авыл җирлеге башлыгы башкарма-идарә органын җитәкли һәм муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы рәисе вәкаләтләрен башкара икән, муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы карарга муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы утырышында рәислек итүче депутат кул куя.

12. Әгәр хәл иткүче тавыш хокукы белән муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы составына керүче һәм аның рәисе вәкаләтләрен башкаручы муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы утырышында катнаша икән, анда аны отставкага җибәрү мәсьәләсе карала, күрсәтелгән утырыш муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты рәислегендә уза.

13. Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турында карар каралганда һәм кабул ителгәндә:

1) аңа тиешле утырышны үткәрү датасы һәм урыны турында алдан хәбәрнамә алу, шулай ук муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатларының яисә Россия Федерациясе субъектының югары вазыйфаи затының (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы җитәкчесе) мөрәҗәгате һәм муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органының аны отставкага җибәрү турындагы карары проекты белән танышу;

2) аңа муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатларына отставкага китү өчен нигез буларак тәкъдим ителгән хәлләр турында аңлатма бирү мөмкинлеге бирү.

14. Әгәр муниципаль берәмлек башлыгы муниципаль берәмлек вәкиллекле органының аны отставкага җибәрү турындагы карары белән килешмәсә, ул үзенең аерым фикерен язма рәвештә әйтергә хокуклы.

15. Муниципаль берәмлек вәкиллекле органының муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы карары рәсми рәвештә кабул ителгәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш. Әгәр муниципаль берәмлек башлыгы аны отставкага җибәрү мәсьәләсе буенча үзенең аерым фикерен язма рәвештә белдергән булса, ул муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карары белән бер үк вакытта басылып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

16. Әгәр муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатлары яки Россия Федерациясе субъектының югары вазифалы кешесе (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы җитәкчесе) инициативасы муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан кире кагылган булса, муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы мәсьәлә муниципаль берәмлек вәкиллекле органы утырышы уздырылганнан соң ике айдан да иртәрәк кабат каралырга мөмкин.

15) җирлек чикләре үзгәрү нәтиҗәсендә җирлек сайлаучылары саны 25 проценттан артыкка арткан;

16) халыкның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль хокукый актны чыгару срогын бозу җирле үзидарәнең сайланган вазыйфаи затын кире алу, контракт нигезендә гамәлгә ашырыла торган җирле хакимият башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яки җирле

үзидарәнең сайланган органы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора

2. Әлеге статьяның 1-11 пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча җирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, җирлекнең яңа башлыгын сайлау җирлек советының якынлашып килүче утырышында башкарыла.

3. Әгәр җирлек башлыгы вәкаләтләре җирлек Советы вәкаләтләре срогы тәмамлануга алты ай кала вакытыннан алда туктатылса, җирлек Советы карары буенча җирлекнең яңа башлыгын сайлау үткәрелмәскә мөмкин.

V бүлек. җирлекнең башкарма комитеты

46 нчы маддә. Җирлекнең башкарма комитеты җирлекнең җирле үзидарә башкарма-идарә органы

1. Җирлекнең башкарма комитеты җирле үзидарәнең башкарма-идарә итү органы булып тора.

2. Авыл җирлеге Башкарма комитетының рәсми исеме "Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Аксубай шәһәр тибындагы поселогы башкарма комитеты".

3. Җирлекнең башкарма комитеты җирлек Советына, җирлек башлыгына һәм җирлек халкына хисап бирә һәм контрольдә тота.

4. Авыл җирлеге башкарма комитетының мөһерләре, үз исемнәре белән бланклары бар.

5. Җирлекнең башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясенә ярашлы рәвештә җирлек бюджетында аерым юл белән карала.

47 нче маддә. Торак пунктның Башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитет структурасы Башкарма комитет Җитәкчесе тәкъдим иткән җирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Башкарма комитет структурасына башкарма комитет җитәкчесе, аның урынбасары, башка вазифаи затлар һәм (яки) Башкарма комитетның тармак (функциональ) органнары керә.

48 нче маддә. Башкарма комитетның вәкаләтләре

1. Җирлекнең башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәп өлкәсендә:

җирлек бюджеты проектын, җирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеше планнары һәм программалары проектларын эшли;

- җирлек бюджетын үтәүне тәэмин итә, җирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеше планнарын һәм программаларын үтәүне оештыра;

-җирлек бюджеты үтәлеше турында хисап, җирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеше планнары һәм программалары үтәлеше турында хисаплар әзерли;

- торак пунктның икътисады һәм социаль өлкәсе торышын билгеләүче статистик күрсәткечләр җыюны һәм күрсәтелгән мәгълүматларны дәүләт хакимияте органнарына законнарда билгеләнгән тәртиптә тапшыруны оештыра;

2) муниципаль милек белән идарә итү, торак пункт территориясендәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- җирлекнең муниципаль милкендә булган мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын булдыру, сатып алу, куллану, боерык бирү һәм арендалау мәсьәләләрен хәл итә;

- җирлек Советы карары белән билгеләнгән очракларда җирлек Советына муниципаль милекне читләштерү, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәр әзерли һәм килештерүгә (раслауга) кертә;

муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән торак пунктның икътисади һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек турында килешүләр төзи; торак пункт территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формасындагы предприятиеләр булдыруга ярдәм итә;

- җирлек советы билгеләгән тәртип буенча муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, аларның эшчәнлегенең максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль учреждениеләрне финанслауны тәэмин итә, муниципаль учреждениеләрне һәм Предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә аларның җитәкчеләрен билгели һәм биләгән вазифаларыннан азат итә;

дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товар, эшләр, хезмәтләр сатып алуны гамәлгә ашыра, моның өчен каралган үз матди һәм финанс чараларын куллана;

- Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы " муниципаль берәмлеге исеменнән муниципаль-шәхси партнерлык турында килешүләр ягы булып тора;

3) территориаль планлаштыру, җирне һәм башка табигый ресурсларны куллану, әйләнә-тирә табигый мохитне саклау өлкәсендә:

җирлек советына җирлекнең генераль планы проектын һәм башка шәһәр төзелеше документациясе проектларын эшли һәм раслауга кертә, аларны РФ Шәһәр төзелеше кодексына ярашлы рәвештә гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

- торак пункт территориясендә урнашкан капиталь төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләү, капиталь ремонтлау вакытында объектларны файдалануга тапшыруга рөхсәт бирә;

муниципаль милектә булган җирләрне рациональ файдалануны һәм саклауны планлаштыруны һәм оештыруны гамәлгә ашыра;

- торак пункт территориясендәге җир кишәрлекләрен законнарда билгеләнгән тәртиптә сатып алу юлы белән бирә һәм тартып ала;

торак пункт җирләреннән файдалануны җир контролен гамәлгә ашыра;

- халыкка экологик хәл турында хәбәр итә, әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы, табигатьтән файдалану турындагы законнарны бозучы предприятиеләр, учреждениеләр, оешмаларның гамәлләре турында тиешле органнарга хәбәр итә;

торак пункт территориясендә дәвалау-сәламәтләндерү урыннарын һәм җирле әһәмияттәге курортларны булдыра, үстерүне һәм саклауны тәэмин итә;

4) Төзелеш, транспорт һәм элемтә өлкәсендә:

- муниципаль торак фондын төзүне һәм тотуны оештыра, аның исәбен алып бара, торак пункт территориясендә торак төзелеше өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

- социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтаҗ гражданнарны билгеләнгән тәртиптә исәпкә ала;

- торак биналарны торак булмаган биналарга һәм торак булмаган биналарны торак биналарга күчерү турында билгеләнгән тәртиптә карарлар кабул итә, торак биналарны үзгәртеп коруны һәм үзгәртеп планлаштыруны килештерә, билгеләнгән тәртиптә муниципаль торак фондының торак биналарын яшәү өчен яраксыз дип таный;

- шәһәр җирлегендә яшәүче һәм торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ аз керемле гражданнарны торак законнары нигезендә торак биналар белән тәэмин итә,

- муниципаль торак фондыннан файдалануны һәм саклануны, әлеге фондның торак биналарының билгеләнгән санитар һәм техник кагыйдәләргә һәм нормаларга, законнарның башка таләпләренә туры килүен контрольдә тота;

- торак пунктлар чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын тотуны һәм төзүне, шул исәптән парковкалар (парковка урыннары) булдыруны һәм аларның эшләвен тәэмин итүне, шулай ук Россия Федерациясе законнары нигезендә автомобиль юлларын куллану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

- халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыра һәм муниципаль транспорт оешмалары булдыру яки халыкка транспорт хезмәте күрсәтүгә шәхси һәм башка транспорт предприятиеләрен һәм оешмаларын җәлеп итү юлы белән җирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыруны тәэмин итә;

маршрутларны, хәрәкәт графигын, торак пункт территориясендә эшләүче җәмәгать транспорты тукталышлары урыннарын раслый һәм (яки) килештерә;

җәмәгать транспорты тукталышлары өчен бүлеп бирелгән урыннарны төзекләндерүне тәэмин итә;

җирле әһәмияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юлларында юл хәрәкәтен оештыру һәм мониторинглау;

җирле әһәмияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юлларында гомуми файдаланудагы парковкалар реестрын алып бару;

җирле әһәмияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юлларында юл хәрәкәтен оештыруның техник чараларын урнаштыру, алыштыру, демонтажлау һәм тоту;

- «Россия Федерациясендә юл хәрәкәтен оештыру һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 29.12.2017 №443-ФЗ Федераль

законы белән җирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

- халыкны элемтә хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

5) торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм халыкка башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

торак пункт чикләрендә Халыкны электр, җылылык, газ һәм су белән тәэмин итүне, су чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэмин итүне Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыра;

халыкны җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра; базарлар һәм ярминкәләр оештыра;

халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыруны тәэмин итә;

ял оештыру һәм халыкны мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;

торак пункт милкендәге мәдәни мирас объектларын(тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен) саклый, куллана һәм популярлаштыра, торак пункт территориясендә урнашкан җирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын(тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен) саклау;

- торак пункт территориясендә массакүләм физик культура һәм спортны үстерү өчен шартлар тудыра, торак пункт территориясендә спорт объектлары төзелешен стимуллаштыру буенча чаралар күрә, муниципаль торак фонды йортларына якын территориядә спорт мәйданчыклары төзүне һәм тотуны, башка муниципаль спорт корылмаларын төзүне һәм тотуны тәэмин итә

,

халыкның күпләп ял итү һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру өчен шартлар тудыра;

ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм җирләү урыннарын тәэмин итә;

- «җылылык белән тәэмин итү турында»гы Федераль законда каралган җылылык белән тәэмин итүне оештыру вәкаләтләренә ия

- коммуналь инфраструктура системасына тоташуга тарифларны, коммуналь комплекс оешмаларының тоташуга тарифларын, коммуналь комплекс оешмаларының товарларына һәм хезмәтләренә тарифларга өстәмәләрне, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмәләрне көйләүне оештыра. Җирлекләрнең җирле үзидарә органнарының коммуналь инфраструктура системасына тоташу тарифларын, коммуналь комплекс оешмалары тарифларын, бәяләргә өстәмәләрне, кулланучылар өчен тарифларны җайга салу буенча вәкаләтләре тулысынча яки өлешчә җирлекләрнең җирле үзидарә органнары һәм әлеге җирлекләр кергән муниципаль районның җирле үзидарә органнары арасындагы килешүләр нигезендә тапшырылырга мөмкин;

- энергияне сак тоту һәм энергетик нәтиҗәлелекне арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны гамәлгә ашыруны, муниципаль берәмлек чикләрендә муниципаль торак фонды булган күпфатирлы йортларны энергетик тикшерү үткәрүне оештыруны, энергияне сак тоту һәм энергетик нәтиҗәлелекне арттыру турындагы законнарда каралган башка чараларны оештыруны һәм үткәрүне тәэмин итә;

6) төзекләндерү өлкәсендә:

каты коммуналь калдыкларны җыю (шул исәптән аерым җыю) һәм транспортлау буенча эшчәнлек оештыра;

торак пункт территориясен төзекләндерүне һәм яшелләндерүне оештыруны, торак пунктлар чикләрендә урнашкан шәһәр урманнарын куллануны һәм саклауны тәэмин итә;

урамнарны яктыртуны оештыруны һәм урам исемнәре һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр урнаштыруны тәэмин итә;

7) гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү, Халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән саклау өлкәсендә:

- торак пункт территориясендә законнарны, дәүләт хакимияте һәм җирле үзидарә органнары актларын үтәүне, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән җирле үзидарә хокукларын бозучы судта яки арбитраж судында дәүләт хакимияте органнары һәм дәүләт вазыйфаи затлары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмаларның актларын шикаять итә;

- торак пункт чикләрендә гадәттән тыш хәлләр нәтиҗәләрен кисәтүдә һәм бетерүдә катнаша;

- торак пунктлар чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын үткәрүне тәэмин итә;

- Гражданнар оборонасы, халыкны һәм җирлек территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау буенча чараларны оештыра һәм гамәлгә ашыруны тәэмин итә; гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен җирле финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыруны тәэмин итә;

үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә халыкка гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычы яки барлыкка килү турында вакытында хәбәр итүне һәм мәгълүмат бирүне тәэмин итә;

торак пункт территориясендә авария-коткару хезмәтләре һәм (яки) авария-коткару формированиеләре эшчәнлеген оештыра, тәэмин итә;

- торак пункт территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацияләү буенча чараларны оештыра һәм гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

- су объектларында кешеләрнең иминлеген тәэмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

торак пункт чикләрендә урнашкан җирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен) саклау һәм саклау белән шөгыльләнә;

федераль закон нигезендә мохтаҗ булган торак пунктта яшәүчеләргә опека һәм попечительлек булдыруда ярдәм күрсәтә;

муниципаль сайлаулар, җирле референдум, җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү, җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне әзерләүне һәм үткәрүне оештыру һәм матди-техник тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

җыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар үткәрү, спорт, тамаша һәм башка массакүләм иҗтимагый чаралар оештыру белән бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

- "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында"Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыра;

8) җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә:

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җирлекнең җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларын исәпкә ала һәм тиешле файдалануны тәэмин итә;

- тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен тиешле федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- җирлек Советы карарларына ярашлы рәвештә, җирлекнең җирле үзидарә органнары карамагындагы Матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан үзенә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен өстәмә файдалануны тәэмин итә;

9) башка вәкаләтләр:

- муниципаль хезмәтләр реестрын формалаштыру һәм алып бару тәртибен билгели;

торак пунктның архив фондларын формалаштыруны тәэмин итә;

үз вәкаләтләре чикләрендә федераль законнарга ярашлы рәвештә халыкара һәм тышкы икътисади элемтәләрне гамәлгә ашыра;

- җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү максатларында гражданнарны торак пункт өчен социаль әһәмиятле эшләрне (шул исәптән дежурлыкларны) ирекле нигездә башкаруга җәлеп итү турында Карар кабул итә һәм аларны үткәрүне оештыра.

2. Башкарма комитет җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча башка вәкаләтләрне дә гамәлгә ашыра, законнар, әлеге Устав, җирлек Советы карарлары белән җирлек Советы, җирлек башлыгы яки җирлекнең башка җирле үзидарә органнары компетенциясенә кертелгән вәкаләтләрдән тыш.

3.Җирлекнең башкарма комитеты Муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Муниципаль контроль өлкәсендәге башкарма комитетның вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә::

1)Тиешле территориядә муниципаль контроль оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2)Муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда тикшерүләр үткәрүнең административ регламентларын эшләү һәм кабул итү;

3)Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан күрсәткечләре һәм методикасы расланган тиешле эшчәнлек өлкәләрендә муниципаль контрольнең нәтиҗәлелеген мониторинглауны оештыру һәм үткәрү;

4) Россия Федерациясе субъектларының федераль законнарда, законнарда һәм башка норматив хокукый актларында каралган башка вәкаләтләрен гамәлгә ашыру.

49 нчы маддә. Авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесе

1. Җирлекнең башкарма комитетын җирлекнең башкарма комитеты җитәкчесе җитәкли.

2. Җирлекнең башкарма комитеты җитәкчесе-җирлекнең җирле үзидарәсе вазифаи заты, ул әлеге вазифага контракт буенча билгеләнә.

3. Авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесе үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

4. Авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесе эшкуарлык, шулай ук башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә хокуклы түгел, укытучылык, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлектән тыш. Шул ук вакытта укыту, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, чит ил дәүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый. Җирлекнең башкарма комитеты җитәкчесе, Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яки Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган очракта, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә эшләүче аларның структур бүлекчәләренең идарә органнары, попечительлек яки күзәтү советлары, башка органнары составына керергә хокуклы түгел.

5. Аерым оештыру-идарә итү функцияләрен башкару өчен җирлек башкарма комитеты җитәкчесе урынбасары бар, ул шулай ук җирлек башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләрен аның вакытлыча булмавы (авыру яки отпуск белән бәйле) яки үз бурычларын үтәү мөмкинлеге булмавы яки вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату очрагында башкара.

50 нче маддә. Авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү тәртибе

1. Авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесе конкурс нигезендә билгеләнә.

Конкурс шартлары, аны үткәрү датасы, вакыты һәм урыны турында мәгълүматлар, контракт проекты массакүләм мәгълүмат чараларында конкурс уздырылган көнгә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча бастырылырга тиеш.

2. Конкурс үткәрү өчен Конкурс комиссиясе оештырыла. Конкурс комиссиясе әгъзаларының гомуми санын җирлек советы билгели. Җирлекнең конкурс комиссиясе әгъзалары җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

3. Кеше җирлекнең башкарма комитеты җитәкчесе вазифасына җирлек Советы тарафыннан конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан билгеләнә.

4. Җирлекнең башкарма комитеты җитәкчесе өчен контракт шартлары җирлек Советы тарафыннан раслана. Федераль закон яки Татарстан Республикасы законы җирлекнең җирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрен тапшырган очракта контрактка Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән шартлар мәҗбүри рәвештә кертелә.

5. Башкарма комитет җитәкчесе белән Контракт җирлек башлыгы тарафыннан төзелә.

51 нче маддә. Авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесенең вәкаләтләре срогы

1. Җирлекнең башкарма комитеты җитәкчесе белән Контракт җирлек Советының вәкаләтләре срогына төзелә, ул кешене Башкарма комитет җитәкчесе вазифасына

билгеләү турында Карар кабул итә (яңа чакырылыш җирлек Советы эшли башлаган көнгә кадәр, әмма ике елдан да ким түгел) һәм 5 ел тәшкил итә.

2. Җирлек Советы вәкаләтләре срогы тәмамланганнан соң, җирлек башкарма комитеты җитәкчесе билгеләнгән тәртиптә җирлек Башкарма комитетының яңа җитәкчесе билгеләнгәнче үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны дәвам итә.

52 нче маддә. Башкарма комитет Җитәкчесе вәкаләтләре

Башкарма комитет җитәкчесе:

1) авыл җирлеге башкарма комитеты эшчәнлегенә бер башлылык принципларында җитәкчелек итә һәм авыл җирлеге Башкарма комитетының үз компетенциясенә кергән вәкаләтләрен үтәве өчен шәхси җаваплылык тота;

2) җирлекнең башкарма комитетын җирлек Советы, җирлек башлыгы, башка җирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итә;

3) җирлек Советы каравына җирлек бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турында хисапларны тәкъдим итә;

4) җирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеше планнары һәм программалары проектларын һәм аларның үтәлеше турында хисапларны җирлек Советы каравына тапшыра;

5) җирлек Советы раславына Башкарма комитет структурасы проектын кертә, җирлек башлыгы белән килешү буенча җирлек Башкарма комитетының штат расписаниесен хезмәткәрләрнең чик саны һәм хезмәт хакы фонды тарафыннан билгеләнгән расланган структурага ярашлы рәвештә раслый;

6) җирлек башлыгы белән язма килешү буенча башкарма комитет җитәкчесе урынбасарын билгели һәм азат итә, муниципаль хезмәткәрләрне һәм җирлек Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазифага билгели һәм вазифадан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тота, аларга карата дәртләндерү һәм дисциплинар җаваплылык чараларын куллана;

7) расланган бюджетка ярашлы рәвештә җирлек акчалары белән идарә итә, банк учреждениеләрендә җирлекнең бюджет һәм башка счетларын ача һәм яба, җирлек исеменнән судта җирлеккә Дәгъвалар буенча җавап бирүче вәкиле буларак чыгыш ясый:

дәүләт органнарының, җирле үзидарә органнарының яки бу органнарның вазыйфаи затларының законсыз гамәлләре (гамәлсезлеге) нәтиҗәсендә физик яки юридик затка китерелгән зыянны ведомствога карау буенча, шул исәптән дәүләт хакимияте органнары, җирле үзидарә органнарының законга яки башка норматив хокукый актка туры килмәгән актларын чыгару нәтиҗәсендә каплау турында;

финанс органы турындагы нигезләмәгә ярашлы рәвештә, ведомство карамагындагы бюджет учреждениеләренең акчалата йөкләмәләре буенча субсидия җаваплылыгы тәртибендә күрсәтелә.

8) җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны гамәлгә ашыра һәм (яки) тәэмин итә, аларның үтәлеше өчен шәхси җаваплылык тота; тиешле законнар нигезендә һәм аларны үтәү өчен тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

9) җирлек башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук җирлек башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

10) елына бер тапкырдан да сирәгрәк яки җирлек башлыгы, җирлек Советы таләпләре буенча җирлек советына үз эшчәнлеге һәм җирлек башкарма комитеты эшчәнлеге турында хисаплар тапшыра;

11) даими рәвештә халыкка җирлекнең башкарма комитеты эшчәнлеге турында хәбәр итә, җирлекнең башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданнарны кабул итүне оештыра, айга бер тапкырдан да сирәгрәк гражданнарны шәхси кабул итүне гамәлгә ашыра, гражданнарның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

12) дәүләт һәм башка органнарда торак пункт мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, торак пунктның Башкарма комитеты исеменнән судка гаризалар бирә, ышаныч кәгазьләре бирә;

13) законнар, әлеге устав, җирлек Советы карарлары һәм төзелгән контракт нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

53 нче маддә. Җирлек башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкага китү;

3) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 37 статьясындагы 10 өлешендәге 11 яки 11.1 пунктларына ярашлы контрактны өзү;

5) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яки чикләнгән эшкә сәләтле дип танылу;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылу яки үлгән дип игълан итү;

7) аңа карата судның гаепләү карарының законлы көченә керүе;

8) Россия Федерациясеннән читтә даими яшәү урынына;

9) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил дәүләте гражданлыгын туктату – Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил гражданлыгын алырга яисә Чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы булмаган чит ил территориясендә Россия Федерациясе гражданының даими яшәү хокукын раслаучы яшәү рөхсәтен яисә башка документ алырга хокуклы, җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы;

10) хәрби хезмәткә чакыру яки аны алмаштырган альтернатив гражданлык хезмәтенә җибәрү;

11) торак пунктны үзгәртү, шулай ук торак пункт бетерелгән очракта;

12) шәһәр округы белән берләшү сәбәпле, торак пункт статусын югалту;

13) җирлек чикләре үзгәрү яки шәһәр округы белән берләшү нәтиҗәсендә җирлек сайлаучылары саны 25 проценттан артыкка арту;

14) муниципаль берәмлек башлыгы, җирле хакимият башлыгы вәкаләтләрен башкаручы вазифасына керешү.

2. Башкарма комитет җитәкчесе белән Контракт якларның килешүе буенча яки гариза нигезендә суд тәртибендә өзелергә мөмкин:

1) җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә кагылышлы өлештә контракт шартларын бозуга бәйле рәвештә, шулай ук законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә, җирлек советы яки җирлек башлыгы;

2) Татарстан Республикасы Президенты - җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлештәге контракт шартларын бозуга бәйле рәвештә, шулай ук законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә;

3) Башкарма комитет җитәкчесе - җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм (яки) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан контракт шартларын бозуга бәйле рәвештә.

VI бүлек. БАШКА ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҮЗАРА ХЕЗМӘТТӘШЛЕГЕ

54 нче маддә. Торак пунктның ревизия комиссиясе

1. Җирлекнең ревизия комиссиясе даими эшләүче, җирле финанс контроле үзидарәсенең коллегиаль органы булып тора.

2. Җирлекнең ревизия комиссиясе рәис һәм кимендә ике әгъзадан тора.

3. Җирлекнең ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзалары җирлек башлыгы, җирлек Советы депутатлары тәкъдиме буенча 5 елга җирлек Советы тарафыннан сайлана. Җирлекнең ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзалары үз вәкаләтләрен җирлек Советы карары буенча азат ителгән яки азат ителмәгән нигездә башкаралар.

4. Җирлекнең ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзалары булып югары белемле һәм дәүләт яки муниципаль идарә, дәүләт яки муниципаль контроль, икътисад, финанс, хокук өлкәсендә һөнәри эшчәнлек тәҗрибәсе булган гражданнар була ала. Җирлекнең

Ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзаларының эшчәнлеген гамәлгә ашыру белән бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

5. Үз вәкаләтләре чикләрендә торак пунктның Ревизия комиссиясе оештыру һәм функциональ мөстәкыйльлеккә ия.

Авыл җирлегенең ревизия комиссиясе:

1) җирлек бюджеты үтәлешен, җирлек бюджеты проектын, аның үтәлеше турында хисапны әзерләү һәм карауның билгеләнгән тәртибен үтәүне контрольдә тоту;

2) җирлекнең муниципаль милкендә булган мөлкәт белән идарә итү һәм идарә итүнең билгеләнгән тәртибен үтәүне контрольдә тоту;

3) торак пункт бюджетының аерым бүлекләре һәм статьялары буенча комплекслы ревизияләр һәм тематик тикшерүләр үткәрү;

4) җирлек бюджетын раслау турында норматив хокукый акт, аңа үзгәрешләр кертү турында норматив хокукый акт, җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан төзелә торган шартнамәләр, муниципаль программалар һәм җирлек бюджеты мәсьәләләренә кагылышлы башка кирәкле документлар проектын экспертизалау;

5) җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү үткәрү;

6) бюджет процессындагы бозылуларны һәм тайпылышларны анализлау һәм тикшерү, аларны бетерү буенча, шулай ук бюджет процессын тулаем көйләүче муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү буенча тәкъдимнәр әзерләү һәм җирлек советына кертү;

7) җирлек Советы йөкләмәләре, җирлек башлыгы, җирлек Советы депутатлары, җирлек башкарма комитеты җитәкчесе сораулары буенча нәтиҗәләр һәм җаваплар әзерләү һәм тапшыру.

6. Җирлекнең Ревизия комиссиясе үткәргән тикшерү нәтиҗәләре җирлек Советы утырышында тикшерелергә, шулай ук җирлек советы билгеләгән тәртиптә бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

7. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары аның таләпләре буенча җирлекнең ревизия комиссиясенә җирлекнең Ревизия комиссиясе компетенциясенә караган мәсьәләләр буенча кирәкле мәгълүмат һәм документлар тапшырырга тиеш.

8. Авыл җирлегенең ревизия комиссиясенең үз исеме белән рәсми бланкы бар.

9. Җирлекнең Ревизия комиссиясе эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясенә ярашлы рәвештә җирлек бюджетында аерым юл белән карала.

10. Җирлекнең ревизия комиссиясе үз эшчәнлеген җирлек Советы тарафыннан расланган законнарга, әлеге уставка һәм җирлекнең Ревизия комиссиясе турында Нигезләмәгә ярашлы рәвештә алып бара.

55 нче маддә. Җирлек Советы, җирлек башлыгы, җирлекнең башкарма комитеты һәм башка җирле үзидарә органнары үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Бу уставта билгеләнгән вәкаләтләр бүленеше нигезендә, җирлек Советы, җирлек башлыгы һәм җирлекнең башкарма комитеты үз вәкаләтләрен мөстәкыйль рәвештә башкаралар.

2. Җирлек советы һәм җирлекнең башкарма комитеты җирлекнең икътисади һәм социаль үсеше процессын нәтиҗәле идарә итү һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә законнарда, әлеге уставта билгеләнгән формаларда үзара хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Җирлек советы һәм җирлекнең башкарма комитеты кабул ителгән норматив хокукый актларны алар имзаланганнан соң җиде көн эчендә бер-берсенә җибәрәләр.

4. Җирлек советы, җирлек башлыгы җирлек башкарма комитеты җитәкчесенә җирлек башкарма комитеты җитәкчесенең, җирлек Башкарма комитетының башка вазифаи затларының хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару яки үзгәртү турында тәкъдим белән мөрәҗәгать итәргә, шулай ук аларны суд тәртибендә шикаять итәргә хокуклы.

5. Җирлекнең башкарма комитеты җитәкчесе җирлек Советына, җирлек башлыгына җирлек советының, җирлек башлыгының хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү турында тәкъдим белән мөрәҗәгать итәргә, шулай ук аларны суд тәртибендә шикаять итәргә хокуклы.

6. Җирлек башлыгы җирлек Советы эш планнарын һәм җирлек Советы карарлары проектларын җирлек Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә җирлек башкарма комитеты җитәкчесенә җибәрә

7. Җирлек Советы һәм аның органнары утырышларында, җирлек башлыгы үткәргән утырышларда киңәшмә тавышы хокукы белән җирлек башкарма комитеты җитәкчесе, аның урынбасары яки алар вәкаләтле затлар катнашырга хокуклы. Җирлек башкарма комитеты вазыйфаи затлары язма чакыру булганда җирлек Советы утырышларында катнашырга тиеш.

8. Башкарма комитет җитәкчесе үткәргән утырышларда җирлек башлыгы, җирлек Советы депутатлары катнашырга хокуклы.

9. Җирле үзидарәнең башка органнарының үзара эш итү тәртибен җирлек советы билгели ала.

56 нчы маддә. Җирле үзидарә органнары арасындагы бәхәсләрне хәл итү

Җирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килешү процедураларын үткәрү юлы белән яки суд тәртибендә хәл ителә.

VII бүлек. САЙЛАУ КОМИССИЯСЕ

57 нче маддә. Торак пунктның сайлау комиссиясе

1. Муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе муниципаль сайлауларны, җирле референдумны, депутатны, җирле үзидарәнең сайлап куелган органы әгъзасын, җирле үзидарәнең сайлап куелган вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү, муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне әзерләүне һәм үткәрүне оештыра.

2.Муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе җирле үзидарә органнары структурасына кермәгән Муниципаль орган булып тора.

1.Җирлекнең сайлау комиссиясе җирлек Советы тарафыннан федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән тәртиптә формалаштырыла.

Җирлекнең сайлау комиссиясе Россия Федерациясе Федераль Собраниесе Дәүләт Думасында, Татарстан Республикасы Дәүләт Советында депутат мандатларын бүлүгә рөхсәт ителгән кандидатлар исемлеген тәкъдим иткән сәяси партияләр тәкъдимнәре нигезендә төзелә. Күрсәтелгән сайлау комиссиясен формалаштыру шулай ук башка сәяси партияләр һәм башка иҗтимагый берләшмәләр тәкъдимнәре нигезендә башкарыла.

2. Җирлек Советы килгән тәкъдимнәр нигезендә җирлекнең сайлау комиссиясе әгъзаларының яртысын билгеләргә тиеш:

1) Россия Федерациясе Федераль Собраниесе Дәүләт Думасында депутат мандатларын бүлүгә рөхсәт ителгән кандидатларның федераль исемлекләрен тәкъдим иткән сәяси партияләр, шулай ук «Россия Федерациясе Федераль Собраниесе Дәүләт Думасы депутатларын сайлау турында»Федераль законның 821 маддәсе нигезендә депутат мандатларын тапшырган кандидатларның федераль исемлекләрен тәкъдим иткән сәяси партияләр;

2) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында депутат мандатларын бүлүгә рөхсәт ителгән кандидатлар исемлеген тәкъдим иткән сәяси партияләр, шулай ук Татарстан Республикасы Сайлау кодексының 971 маддәсе нигезендә депутат мандатлары тапшырылган кандидатлар исемлеген тәкъдим иткән сәяси партияләр;

3) муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органында депутат мандатларын бүлүгә рөхсәт ителгән кандидатлар исемлеген тәкъдим иткән сайлау берләшмәләре.

3. Җирлек Советы муниципаль район сайлау комиссиясе, территориаль сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә җирлек сайлау комиссиясе әгъзаларының гомуми санының яртысын түбәндәге тәртиптә билгеләргә тиеш::

1) Әгәр муниципаль район сайлау комиссиясе вәкаләтләре территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнмәгән булса, җирлек сайлау комиссиясенең ике әгъзасы муниципаль район сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә, җирлек сайлау комиссиясенең калган әгъзалары территориаль сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә;

2) әгәр муниципаль районның сайлау комиссиясе вәкаләтләре территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнгән булса, җирлекнең сайлау комиссиясе әгъзалары территориаль сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә;

3) Әгәр территориаль сайлау комиссиясе вәкаләтләре муниципаль районның сайлау комиссиясенә йөкләнгән булса, җирлекнең сайлау комиссиясе әгъзалары муниципаль районның сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә.
4. Авыл җирлеге сайлау комиссиясенең вәкаләтләре биш ел тәшкил итә.
5. Җирлекнең сайлау комиссиясе 6 әгъзадан тора, хәл иткүче тавыш хокукы бар .
6. Җирлекнең сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясенә ярашлы рәвештә җирлек бюджетында аерым юл белән карала.
7. Җирлекнең сайлау комиссиясе вәкаләтләре, аның эшчәнлеге тәртибе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән көйләнә. Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясенең җирлек Советы мөрәҗәгате нигезендә кабул ителгән карары буенча җирлекнең сайлау комиссиясе вәкаләтләре территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнергә мөмкин.

VIII бүлек. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

58 нче маддә. Юридик зат хокукларына ия булган җирле үзидарә органнары

Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик зат хокуклары җирлек советына һәм җирлекнең башкарма комитетына бирелә.

59 нчы маддә. Җирле үзидарә органнары юридик затлар буларак

1. Җирлек исеменнән җирлек башлыгы, җирлекнең башкарма комитеты җитәкчесе милек һәм башка хокукларны һәм бурычларны сатып ала һәм гамәлгә ашыра, судта ышанычсыз чыгыш ясый ала.
2. Юридик зат хокуклары бирелгән җирле үзидарә органнары идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль учреждениеләр булып торалар һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар сыйфатында дәүләт теркәвенә алыналар.

60 нчы маддә. Җирлекнең җирле үзидарә органнарын финанслау

Җирле үзидарә органнары эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү бары тик тиешле муниципаль берәмлекләр бюджетларының үз керемнәре хисабына гына башкарыла.

IX бүлек. ҖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА ҺӘМ ҖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

61 нче маддә. Җирлек башлыгына һәм җирлекнең башка вазыйфаи затларына бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр

Җирлек башлыгы һәм җирлекнең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре «муниципаль берәмлек вәкиллекле органы депутаты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре, Татарстан Республикасында җирле үзидарәнең сайлап куелган вазыйфаи заты турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм җирлек Советы карарлары нигезендә билгеләнә.

X бүлек. җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы

62 нче маддә. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы

Җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары закон нигезендә җирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында җавап бирәләр.

63 нче маддә. Җирлек Советы депутатларының җирлек халкы алдында җаваплылыгы

1. Җирлек Советы депутатларының, шул исәптән җирлек башлыгы, җирлек халкы алдында җаваплылыгы тиешле депутатның аны сайлаган җирлек халкының ышанычын югалтуы нәтиҗәсендә килә.

2. Җирлек халкының ышанычын югалткан җирлек Советы депутаты, шул исәптән җирлек башлыгы, әлеге Уставта каралган нигезләр буенча һәм тәртиптә кире чакырылырга мөмкин.

64 нче маддә. Җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затларының дәүләт алдында җаваплылыгы

1. Федераль законнар нигезендә җирлек Советы, җирлек башлыгы, җирлек башкарма комитеты җитәкчесе дәүләт алдында Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституцион законнарны, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан Республикасы законнарын һәм әлеге Уставны бозган очракта, шулай ук җирлекнең җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тиешенчә гамәлгә ашырмаган очракта тиешле суд карары нигезендә җаваплылыкка тартыла.

2. Җирлек Советын тарату, җирлек башлыгын, җирлек башкарма комитеты җитәкчесен вазифасыннан азат итү һәм отставкага җибәрү нигезләре һәм тәртибе «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә.

65 нче маддә. Җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы

Җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

XI бүлек. ҖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

66 нчы маддә. Җирлекнең муниципаль хокукый актлары системасы

1. Муниципаль хокукый актлар системасына торак пункт керә::

1) җирлек уставы, җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар;

2) җирлек Советының норматив һәм башка хокукый актлары;

3) җирлек башлыгының хокукый актлары, җирлек башкарма комитеты җитәкчесе, җирле үзидарәнең башка органнары һәм вазифаи затларының әлеге Уставта каралган карарлары һәм боерыклары.

2. Җирлек уставы һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль норматив хокукый актлар системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлгә ия һәм бөтен җирлек территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль норматив хокукый актлар әлеге уставка һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары кабул иткән муниципаль хокукый актлар җирлекнең бөтен территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш.

Муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен гражданнар, оешма җитәкчеләре, дәүләт хакимияте органнары вазыйфаи затлары һәм җирле үзидарә органнары вазыйфаи затлары федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъектлары законнары нигезендә җаваплы.

4.Муниципаль хокукый актлар Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституцион законнарга, әлеге Федераль законга, шулай ук Россия Федерациясе субъектларының Конституцияләренә(уставларына), законнарына, башка норматив хокукый актларына каршы килмәскә тиеш.

5.Муниципаль хокукый актлар гамәлдән чыгарылырга яки аларның гамәлдә булуы тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән(чыгарган) җирле үзидарә органнары яки җирле үзидарә вазыйфаи затлары тарафыннан, мондый органнар яки тиешле вазыйфалар бетерелгән яки күрсәтелгән органнар яки вазыйфаи затларның вәкаләтләре исемлеге үзгәртелгән очракта, туктатылырга мөмкин – җирле үзидарә органнары яки җирле үзидарә вазыйфаи затлары, аларның вәкаләтләренә муниципаль хокукый актны гамәлдән чыгару яки туктатып тору вакытына тиешле муниципаль хокукый актны кабул итү (чыгару), шулай ук суд тарафыннан кертелгән; ә җирле үзидарә органнары тарафыннан аларга федераль законнар һәм Татарстан Республикасы

законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга салучы өлешендә-Россия Федерациясенең вәкаләтле дәүләт хакимияте органы(Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы).

6. Эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез кыенлаштыра торган нигезләмәләрне ачыклау максатларында эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагыла торган муниципаль норматив хокукый актлар Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актлар белән билгеләнгән тәртиптә җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан үткәрелә торган экспертизага дучар ителә.

67 нче маддә. Гражданнарның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү турыдан-туры торак пункт халкы тарафыннан җирле референдумда гражданнарның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән башкарыла.

2. Әгәр җирлек халкының ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль норматив хокукый актны кабул итү (чыгару) таләп ителсә, җирле үзидарә органы яки җирлекнең җирле үзидарә вазыйфаи заты, аларның компетенциясенә әлеге актны кабул итү (чыгару) керә, референдумда кабул ителгән карар үз көченә кергән көннән алып 15 көн эчендә тиешле актны әзерләү һәм (яки) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш муниципаль норматив хокукый акт. Бу вакыт өч айдан артмаска тиеш.

3. Гражданнарның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль норматив хокукый актны чыгару срогын бозу җирлек башлыгын чакыртып алу, җирлек башкарма комитеты җитәкчесен эштән алу яки җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

68 нче маддә. Җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актларның төрләре

1. Җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләрне үтәү өчен түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгаралар:

1) торак пункт Советы торак пункт Советы карарлары;

2) җирлек башлыгы җирлек башлыгының карарлары һәм боерыклары;

3) җирлек башкарма комитеты җитәкчесе җирлек башкарма комитеты җитәкчесе карарлары һәм боерыклары.

2. Җирле үзидарәнең башка вазифаи затлары әлеге уставларга, аларның статусын билгеләүче башка муниципаль норматив хокукый актларга билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә боерыклар һәм боерыклар чыгаралар.

69 нчы маддә. Муниципаль хокукый актлар әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын җирлек башлыгы, җирлек Советы депутатлары, район прокуроры, Башкарма комитет җитәкчесе, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре, шулай ук җирлекнең аны алып бару мәсьәләләре буенча Ревизия комиссиясе кертә ала.

2. Прокурор үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында гамәлдәге муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү кирәклеген билгеләгәндә муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү, гамәлдән чыгару яки кабул итү турында тәкъдимнәр кертергә хокуклы.

3. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушылган документларның исемлеге һәм формасы җирлек Советы Регламенты, җирлек башлыгы, җирлек башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан билгеләнә.

4. Эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен муниципаль норматив хокукый актларда элек каралган яңа яки үзгәртә торган бурычларны билгеләүче җирлекнең муниципаль норматив хокукый актлары проектлары Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан үткәрелә торган Җайлау йогынтысын бәяләргә тиеш булырга мөмкин, :

1) муниципаль берәмлекләрнең вәкиллекле органнарының җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләүче, үзгәртүче, туктатып торучы, гамәлдән чыгаручы норматив хокукый актлары проектлары;

2) бюджет хокук мөнәсәбәтләрен көйләүче муниципаль берәмлекләрнең вәкиллекле органнарының норматив хокукый актлары проектлары.

5. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларының җайлау йогынтысын бәяләү эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен артык бурычлар, тыюлар һәм чикләүләр кертүче яки аларны кертүгә ярдәм итүче нигезләмәләрне, шулай ук эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеге субъектлары һәм җирле бюджетларның нигезсез чыгымнары барлыкка килүгә ярдәм итүче нигезләмәләрне ачыклау максатында үткәрелә.

70 нче маддә. Торак пункт советының хокукый актлары

1. Җирлек Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, устав белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча җирлек территориясендә үтәү өчен мәҗбүри булган кагыйдәләрне билгеләүче карарлар, җирлек башлыгын отставкага җибәрү турында карар, шулай ук җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән аның компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Җирлек советының җирлек территориясендә үтәү өчен мәҗбүри булган кагыйдәләрне билгеләүче карарлары, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

3. Җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм бетерүне, җирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан җирлек Советы карарлары җирлек башкарма комитеты җитәкчесе инициативасы буенча яки аның нәтиҗәсе булганда гына җирлек Советы каравына кертелергә мөмкин. Әлеге нәтиҗә җирлекнең башкарма комитетына карар проекты тапшырылганнан соң утыз көн эчендә җирлек Советына тапшырыла.

4. Җирлек Советы карарларына җирлек башлыгы аларны кабул иткән көннән алып өч көн эчендә кул куя һәм әлеге уставта билгеләнгән тәртиптә игълан итә.

71 нче маддә. Җирлек башлыгының хокукый актлары

Җирлек башлыгы законнарда, әлеге Уставта, җирлек Советы карарларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара.

72 нче маддә. Авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесенең хокукый актлары

Башкарма комитет җитәкчесе җирлек Башкарма комитетының законнар, әлеге Устав һәм җирлек Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләр һәм җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча карарлар, шулай ук җирлекнең башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара

73 нче маддә. Муниципаль норматив хокукый актларны бастырып чыгару (игълан итү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе

1. Җирлек Советы карарлары, әгәр карар үзе башканы билгеләмәсә, җирлек башлыгы тарафыннан имзаланганнан соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Җирлек советының салымнар һәм җыемнар турындагы норматив хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексына ярашлы рәвештә үз көченә керә.

Җирлек Советының җирлек уставын кабул итү яки әлеге уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарлары Федераль закон, әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Җирлек башлыгының, җирлек башкарма комитеты җитәкчесенең, җирле үзидарәнең башка вазифаи затларының хокукый актлары, әгәр актлар белән башкасы билгеләнмәгән булса, алар имзаланган көннән үз көченә керә.

3. Муниципаль берәмлек оештыручы оешмаларның хокукый статусын билгеләүче кеше һәм гражданның хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы

муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук җирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр рәсми рәвештә басылып чыкканнан соң (халыкка игълан ителгәннән соң) үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары булырга тиеш: аның исеме, имзалану датасы (җирлек Советы кабул иткән хокукый актлар өчен шулай ук җирлек Советы кабул иткән дата), теркәлү номеры, хокукый актка кул куйган вазифаи затның исеме, мөһер.

5. Җирлек советының җирлек бюджеты турындагы карарлары, аның үтәлеше турында хисап, җирле салымнар һәм җыемнар билгеләү турында, җирлек Советы Регламенты, җирлек Советы, җирлек башлыгы, җирлек башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукый актлар, муниципаль норматив хокукый актлардан яисә федераль закон белән чикләнгән мәгълүматлар булган аерым нигезләмәләрдән тыш, имзаланган көннән алып җиде көн эчендә рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка чыгарылырга) тиеш.

6. Муниципаль сайлаулар, җирле референдум, җирлек Советы депутатын чакыртып алу, җирлек чикләрен үзгәртү, җирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау, җирлек башкарма комитеты җитәкчесен һәм аның урынбасарын билгеләү мәсьәләсе буенча тавыш бирү турында норматив булмаган хокукый актлар һәм законнар нигезендә башка актлар мәҗбүри рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

7. Закон яки әлеге Устав нигезендә рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка җиткерү) мәҗбүри булмаган нормага каршы муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яки җирле үзидарә вазифаи затлары карары буенча бастырылырга (халыкка җиткерелергә) мөмкин.

8. Муниципаль хокукый актларны рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка җиткерү) :

җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан оештырылган басма МАССАКҮЛӘМ мәгълүмат чараларында яки җирлек территориясендә таратыла торган башка басма МАССАКҮЛӘМ мәгълүмат чараларында хокукый акт текстын бастырып чыгару. Хокукый актның тексты башка басма МАССАКҮЛӘМ мәгълүмат чараларында басылып чыкканда, әлеге басманың рәсми булуы турында билге булырга тиеш;

- торак пунктта яшәүчеләргә, шул исәптән Махсус Басма басма рәвешендә, хокукый акт текстын үзәкләштерелгән тәртиптә җибәрү (тарату) ;

- торак пунктлар территориясендәге махсус мәгълүмати стендларда хокукый акт текстын урнаштыру. Күрсәтелгән стендлар саны һәм аларның урнашу урыннары җирлек Советы тарафыннан раслана һәм җирлек халкының муниципаль хокукый акт тексты белән тоткарлыксыз танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш;

- хокукый акт текстын муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында урнаштыру

9. Муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) басма МАССАКҮЛӘМ мәгълүмат чарасының чыгу датасы яки тиешле актны игълан итү датасы турында мәгълүмат күрсәтелергә тиеш, алар актны таратуны (таратуны) башлау яки аны мәгълүмат стендында урнаштыру датасына туры килергә тиеш.

10. Җирле үзидарә органнарының, муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең хокукый статусын билгеләүче кеше һәм гражданның хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар җирлек башлыгы тарафыннан Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына законнарда билгеләнгән срокларда Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары Регистрына кертү өчен җибәрелә.

XI бүлек 1. ТОРАК ПУНКТНЫҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

74 нче маддә. Торак пунктның икътисади нигезе

Җирлекнең икътисади нигезен муниципаль милектә булган милек, җирлек бюджеты акчалары, шулай ук җирлекнең милек хокуклары тәшкил итә.

75 нче маддә.Җирлекнең муниципаль милке

1. Муниципаль берәмлекләр милкендә булырга мөмкин:

1) җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән милек;

2) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очракларда җирлекнең җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук «җирле үзидарә органнарын оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 4 өлешендә каралган тәртиптә җирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт Россия Федерациясендә үзидарәләр.

3) җирлек Советы карарларына ярашлы рәвештә җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәэмин итү өчен билгеләнгән милек;

4) җирле үзидарә органнарына федераль законнар белән хәл итү хокукы бирелгән һәм җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән милек;

5) федераль законнарга ярашлы рәвештә башка милек.

76 нчы маддә. Җирлекнең муниципаль милке белән идарә итү, файдалану һәм аның белән идарә итү

1. Җирле үзидарә органнары җирлек исеменнән муниципаль милеккә Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга һәм аларга ярашлы рәвештә кабул ителә торган җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актларына ярашлы рәвештә мөстәкыйль рәвештә ия булалар, файдаланалар һәм алар белән идарә итәләр.

2. Җирле үзидарә органнары муниципаль милекне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнарына вакытлыча яки даими файдалануга тапшырырга, федераль законнар нигезендә читләштерергә, башка килешүләр төзергә хокуклы.

77 нче маддә. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хуҗалык җәмгыятьләре

1. Җирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен кирәкле хуҗалык җәмгыятьләрен, шул исәптән муниципальара җәмгыятьләрне булдыруда катнаша ала. Оештыручының муниципаль предприятиеләргә һәм учреждениеләргә карата функцияләрен һәм вәкаләтләрен җирле үзидарәнең вәкаләтле органнары башкара.

Оештыручының функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы җирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрнең максатларын, эшчәнлек шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, әлеге предприятиеләр һәм учреждениеләр җитәкчеләрен вазыйфага билгели һәм азат итә, аларның эшчәнлеге турында хисапларны муниципаль берәмлек уставында каралган тәртиптә тыңлый.

2. Җирле үзидарә органнары муниципаль берәмлек исеменнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидияле җавап бирәләр һәм аларны федераль закон нигезендә билгеләнгән тәртиптә үтәүне тәэмин итәләр.

78 нче маддә. Җирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Җирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, әгәр законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, килешү нигезендә төзелә.

Х111 Бүлеге. ТОРАК ПУНКТНЫҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

79 нчы маддә. Торак пункт бюджеты

1. Торак пунктның үз бюджеты бар.

2. Җирлек бюджеты җирлек советының Муниципаль норматив хокукый акты формасында эшләнә һәм раслана.

3. Җирлек бюджетында җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү буенча җирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән керемнәр һәм җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән бирелгән аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә

ашыруны тәэмин итү өчен бирелгән субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр хисабына җирлек бюджетының тиешле чыгымнары аерым карала.

4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм аларга ярашлы рәвештә Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында кабул ителә торган тәртиптә федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яки) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына җирлек бюджеты үтәлеше турында хисаплар тапшыралар.

80 нче маддә. Торак пунктта бюджет процессы

1. Җирлек бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен контрольдә тоту җирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә башкарыла. Җирлек бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм аларга ярашлы рәвештә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Җирлек бюджеты проекты, җирлек бюджетын раслау турында җирлек Советы карары, аның үтәлеше турында еллык хисап, җирлек бюджеты үтәлеше барышы һәм җирле үзидарә органнары муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре саны турында квартал саен белешмәләр, аларны акчалата тотуга чыгымнарны күрсәтеп, рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

3. Җирле салымнар турында муниципаль норматив хокукый актларга үзгәрешләр кертү турында җирлек Советының муниципаль норматив хокукый актлары, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары керемнәрен үзгәртүгә китерә торган, чираттагы финанс елында һәм план чорында үз көченә керә торган җирлек Советына җирле бюджет турында карар проектын керткән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча җирлек советының Муниципаль норматив хокукый актлары кабул ителергә тиеш.Чираттагы финанс елы һәм план чоры.

4. Җирлек бюджеты проекты өч елга (Чираттагы финанс елы һәм план чоры) төзелә һәм раслана.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проекты җирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында җирлекнең социаль-икътисади үсеше фаразы нигезендә төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проекты Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге устав нигезендә җирлек башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проектын төзү:

Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәте таләпләрен) билгеләүче Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Җыенына юлламасы нигезләмәләре;

Татарстан Республикасы Президентының Татарстан Республикасы Дәүләт Советына Юлламасы;

торак пунктның социаль-икътисади үсешен фаразлау;

җирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре:

бюджет прогнозы (бюджет прогнозы проекты, бюджет прогнозы үзгәрешләре проекты) озак вакытлы чорга;

дәүләт (муниципаль) программаларында (дәүләт (муниципаль) программалары проектларында, күрсәтелгән программаларга үзгәрешләр проектларында).

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турында карарда бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш, аларга бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты керә.

9. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турындагы карарда, әгәр алар Россия Федерациясе Бюджет законнары белән билгеләнмәгән булса, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары арасында керемнәрне бүлү нормативлары булырга тиеш.

10. Торак пункт бюджеты турында карар белән:

җирлек бюджеты керемнәренең Баш администраторлары Исемлеге;

җирлек бюджеты дефицитын финанслау чыганакларының Баш администраторлары Исемлеге;

чыгым төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) яки бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (дәүләт (муниципаль) программалары һәм программасыз эшчәнлек юнәлешләре), чыгым төрләренең төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) һәм (яки) максатчан статьялары (дәүләт (муниципаль) программалары һәм программасыз эшчәнлек юнәлешләре), төркемнәре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү (төркемнәргә һәм төркемчәләргә) Чираттагы финанс елына (Чираттагы финанс елына һәм план чорына)бюджет чыгымнарын классификацияләү чыгымнары төрләре, шулай ук Бюджет кодексы, Россия Федерациясе субъекты законы, җирлек советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән очракларда бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча;

дәүләт бюджеттан тыш фондлары бюджетларыннан тыш, чираттагы финанс елына (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

җәмәгать норматив йөкләмәләрен үтәүгә юнәлтелгән бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;

башка бюджетлардан алынган һәм (яки) Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына чираттагы финанс елында һәм план чорында бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

җирлек бюджетының шартлы рәвештә расланган (расланган) чыгымнарының гомуми күләме җирлек бюджетының гомуми чыгымнарының 2,5 процентыннан ким булмаган күләмдә, икенче елга җирлек бюджетының гомуми чыгымнарының 5 процентыннан ким булмаган күләмдә;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына Россия Федерациясе Бюджет кодексының 96 статьясында билгеләнгән җирлек бюджеты дефицитын финанслау чыганаклары;

муниципаль эчке бурычның югары чиге Чираттагы финанс елыннан һәм һәр план чорыннан соң киләсе елның 1 гыйнварына булган хәл буенча, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиге күрсәтелгән;

җирлек бюджетының Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аңа ярашлы рәвештә Татарстан Республикасы Бюджет кодексы тарафыннан җирлек Советының муниципаль норматив хокукый актлары белән билгеләнгән башка күрсәткечләре.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турында карар проекты план чорының расланган бюджеты күрсәткечләрен төгәлли һәм төзелә торган бюджетның план чорының икенче елы күрсәткечләрен раслый.

Җирлекнең раслана торган бюджетының план чоры параметрларын төгәлләштерү:

1) Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турында карар проектын карау предметы булган күрсәткечләрне төгәлләүне раслау;

2) җирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасының расланган күрсәткечләрен арттыруны яки киметүне яки аңа өстәмә максатчан статьялар һәм (яки) җирлек бюджеты чыгымнары төрләре буенча бюджет ассигнованиеләрен кертүне раслау.

12. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турында карар проекты белән бер үк вакытта җирлек Советына:

муниципаль берәмлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

агымдагы финанс елының узган чорында торак пунктның социаль-икътисади үсешенең алдан йомгаклары һәм агымдагы финанс елында торак пунктның социаль-икътисади үсешенең көтелгән йомгаклары;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына торак пунктның социаль-икътисади үсешен фаразлау;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына торак пунктның консолидацияләнгән бюджетының төп характеристикаларын (килемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты) фаразлау, яки расланган урта сроклы финанс планы;

торак пункт бюджеты проектына аңлатма язуы;

бюджетара трансфертларны бүлү методикасы (методика проектлары) һәм исәп-хисаплары;

Чираттагы финанс елыннан (Чираттагы финанс елы һәм һәр план чоры елы) соң киләсе елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның югары чиге һәм (яки) Чираттагы финанс елыннан һәм һәр план чоры елыннан соң киләсе елның 1 гыйнварына муниципаль тышкы бурычның югары чиге;

агымдагы финанс елына көтелгән бюджет үтәлешен бәяләү;

җирлек Советы, җирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән күрсәтелгән органнарның бюджет сметалары проектлары, күрсәтелгән бюджет сметаларына карата җирлекнең башкарма комитеты белән фикер каршылыклары килеп чыккан очракта тәкъдим ителә;

бюджет керемнәре чыганаклары реестрлары;

Россия Федерациясе Бюджет кодексында билгеләнгән һәм аңа ярашлы рәвештә Татарстан Республикасы Бюджет кодексында һәм әлеге Уставта кабул ителгән башка документлар һәм материаллар.

13. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проектын төзү җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә башкарыла һәм нәтиҗә бирү өчен җирлекнең ревизия комиссиясенә җибәрелә.

14. Җирлекнең башкарма комитеты җирлек советына чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет турында карар проектын агымдагы елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча кертә.

15. Җирлек бюджеты турында карар проектын карау һәм аны раслау тәртибе, җирлек советының Муниципаль норматив хокукый акты белән билгеләнгән, Чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан бюджет турында карарның үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 1841 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

16. Җирлек бюджеты турында Карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм финанс елының 31 декабренә кадәр гамәлдә, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яки) җирлек бюджеты турында карарда башкасы каралмаган булса.

Җирлек бюджеты турында карар билгеләнгән тәртиптә имзаланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә бастырылырга тиеш.

17. Җирлекнең җирле үзидарә органнары җирлек бюджетының баланслы булуын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, дефицит күләме, Муниципаль бурыч күләме һәм структурасы, җирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча билгеләнгән федераль законнарның һәм Татарстан Республикасы законнарының үтәлешен тәэмин итә.

18. Торак пункт бюджеты керемнәре Россия Федерациясе бюджет законнарына, салымнар һәм җыемнар турында законнарга һәм башка мәҗбүри түләүләр турында законнарга ярашлы рәвештә формалаштырыла.

19. Җирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган формаларда башкарыла.

20. Җирлек бюджетының федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очраклардан тыш, рөхсәт ителми.

21. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексына ярашлы рәвештә башкарыла.

81 нче маддә. Муниципаль ихтыяҗлар өчен товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру

1. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр Сатып Алу Россия Федерациясенең дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турындагы законнарына ярашлы рәвештә башкарыла.

2. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу җирле бюджет акчалары хисабына башкарыла.

82 нче маддә. Торак пункт гражданнарының үзара салым салу чаралары

1. Гражданнарның үз-үзләренә салым салу чаралары дип гражданнарның җирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләрне хәл итү өчен бер тапкыр түләүләре аңлатыла.

Гражданнарның үзара салым тәртибендә түләүләр күләме, аерым категория гражданнардан тыш, барлык торак пунктта яшәүчеләргә тиң итеп билгеләнә, аларның саны торак пунктта яшәүчеләрнең гомуми санының 30 процентыннан артмаска тиеш, алар өчен түләүләр күләме киметелергә мөмкин.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән гражданнарның бер тапкыр түләүләрен кертү һәм куллану мәсьәләләре җирле референдумда хәл ителә.

83 нче маддә. Җирлекнең муниципаль бурычлары

1. Җирлек бюджеты дефицитын финанслау һәм бурыч йөкләмәләрен түләү максатларында муниципаль эчке бурычларны федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарырга хокуклы.

2. Муниципаль үзләштерүләрне җирлек исеменнән гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексына ярашлы рәвештә җирлекнең башкарма комитетына карый.

3. Агымдагы финанс елы башына җирлек бюджеты акчаларының калдыклары агымдагы финанс елында җирлек бюджеты турында карар белән җирлек бюджеты дефицитын финанслауның күрсәтелгән чыганагы буларак каралган акчалардан артык күләмдә касса өзеклекләрен каплауга юнәлтелергә мөмкин.

84 нче маддә. Җирлекнең җирле бюджеты үтәлеше

1. Җирле бюджет Россия Федерациясе Бюджет кодексына ярашлы рәвештә башкарыла.

2. Җирлек бюджеты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомствога буйсынуы нигезендә башкарыла.

3. Җирлек бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, җирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

4. Җирлек бюджетының үтәлеше җирлекнең җыелма бюджет рәсеме һәм җирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

85 нче маддә. Бюджет хисабы. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап

1. Җирлекнең бюджет хисабы еллык булып тора.

2. Җирлекнең бюджет хисабы җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының җыелма бюджет хисабы нигезендә төзелә.

3. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап җирлек Советы карары белән расланырга тиеш.

4. Җирлек Советына тапшырылганчы җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап тышкы тикшерүгә дучар ителә, ул бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисабын тышкы тикшерүне һәм җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка нәтиҗә әзерләүне үз эченә ала.

Җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү җирлекнең контроль-хисап органы тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп һәм федераль законнарда билгеләнгән үзенчәлекләрне исәпкә алып, җирлекнең вәкиллекле органы муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

5. Җирлекнең башкарма комитеты агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча җирлек бюджеты үтәлеше турында хисап тапшыра. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка нәтиҗә әзерләү бюджет акчаларының баш администраторларының еллык бюджет хисабын тышкы тикшерү мәгълүматлары нигезендә 1 айдан артмаган срокта үткәрелә.

6. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка нәтиҗә җирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан җирлек Советына бер үк вакытта җирлекнең башкарма комитетына җибәрелә.

7. Ел саен агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча җирлекнең башкарма комитеты җирлек советына хисап финанс елында җирлек бюджеты үтәлеше турында карар проекты, җирлек бюджеты үтәлеше турында башка бюджет хисабы һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документлар кушымтасы белән җирлек Советының хисап финанс елында җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисабын тапшыра.

8. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапны карау нәтиҗәләре буенча җирлек Советы җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапны раслау яки кире кагу турында Карар кабул итә.

Җирлек Советы җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапны кире каккан очракта, ул мәгълүматны дөрес чагылдырмау яки тулы булмаган фактларны бетерү һәм 1 айдан да артмаган вакытка кабат тапшыру өчен кайтарыла.

9. Җирлек бюджеты үтәлеше турында карар белән җирлек бюджетының керемнәре, чыгымнары һәм дефициты(профициты) гомуми күләме күрсәтелгән хисап финанс елы өчен җирлек бюджеты үтәлеше турында хисап раслана.

Җирлек Советының хисап финанс елы өчен җирлек бюджеты үтәлеше турындагы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:

җирлек бюджеты керемнәре бюджет керемнәрен классификацияләү кодлары буенча;

җирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча җирлек бюджеты чыгымнары;

җирлек бюджеты чыгымнарын бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча;

бюджет дефицитын финанслау чыганакларын классификацияләү кодлары буенча җирлек бюджеты дефицитын финанслау чыганаклары.

86 нчы маддә. Муниципаль финанс контроле

Дәүләт (муниципаль) финанс контроле Россия Федерациясе бюджет законнарын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен көйләүче башка норматив хокукый актларны үтәүне тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.

Дәүләт (муниципаль) финанс контроле тышкы һәм эчке, алдан һәм аннан соңгысына бүленә.

Җирлек советы Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләренә ярашлы рәвештә финанс контролен гамәлгә ашыра.

X1V БҮЛЕК.ТОРАК ПУНКТ УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

87 нче маддә. Торак пункт Уставы проектын әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Җирлек уставы проекты, җирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары проекты җирлек башлыгы, җирлек Советы депутатлары, Башкарма комитет җитәкчесе, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре тарафыннан җирлек Советына кертелергә мөмкин.

2. Җирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проектын әзерләү өчен җирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Муниципаль берәмлек уставы проекты, муниципаль берәмлек уставын кабул итү, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы мәсьәләне караган көнгә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча муниципаль берәмлек уставына

үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы муниципаль хокукый акт проекты муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан билгеләнгән күрсәтелгән Устав проекты, күрсәтелгән муниципаль берәмлек проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка җиткерү) белән рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш хокукый акт, шулай ук гражданнарның фикер алышуда катнашу тәртибе. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук муниципаль берәмлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яки Россия Федерациясе субъекты законнары нигезләмәләрен әлеге уставка туры китерү максатларында тәгәл кабатлау формасында үзгәрешләр кертелгән очракта гражданнарның аны тикшерүдә катнашу тәртибен рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка җиткерү) таләп ителми бу норматив хокукый актлар белән.

4. Муниципаль берәмлек уставы проекты, шулай ук әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, муниципаль берәмлек уставына әлеге уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яки Россия Федерациясе субъекты законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау формасында үзгәрешләр кертелгән очраклардан тыш

88 нче маддә. Торак пункт уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Җирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проектын карау җирлек Советы Регламентына ярашлы рәвештә кимендә ике укылышта башкарыла.

2. Җирлек уставы проекты, әлеге уставка үзгәрешләр кертү турында карар проекты кабул ителгәннән соң, әлеге проект беренче укылышта җирлек башлыгы тарафыннан җирлек Советы депутатларына, хокук булдыру инициативасы хокукының башка субъектларына төзәтмәләр кертү өчен җибәрелә.

3. Җирлек уставы, җирлек Советы карары уставка үзгәрешләр кертү турында җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән ике өлеше күпчелек тавыш белән кабул ителә.

89 нчы маддә. Торак пункт Уставының, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарның үз көченә керү тәртибе

1. Җирлек уставы, җирлек советының әлеге уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары, алар кабул ителгәннән соң, җирлек башлыгы тарафыннан федераль закон нигезендә билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен Муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органына җибәрелә.

2. Торак пункт уставы, торак пункт Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары дәүләт теркәвеннән соң рәсми рәвештә басылып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш һәм алар рәсми рәвештә басылып чыкканнан соң (халыкка игълан ителгәннән соң) үз көченә керә.

3. Әлеге уставка кертелгән үзгәрешләр, җирле үзидарә органнары структурасын, җирле үзидарә органнары вәкаләтләрен (вәкаләтләрен, вәкаләтләре срогын һәм җирле үзидарәнең сайлап куелган вазыйфаи затларын сайлау тәртибен исәпкә алмаганда) әлеге уставка күрсәтелгән үзгәрешләрне кертү турында муниципаль норматив хокукый акт кабул иткән җирлек Советының вәкаләтләре срогы тәмамланганнан соң үз көченә керә.

4. Җирлек уставына кертелгән һәм районның контроль органын булдыруны күздә тоткан үзгәрешләр һәм өстәмәләр әлеге статьяның 2 пунктында каралган тәртиптә үз көченә керә.